

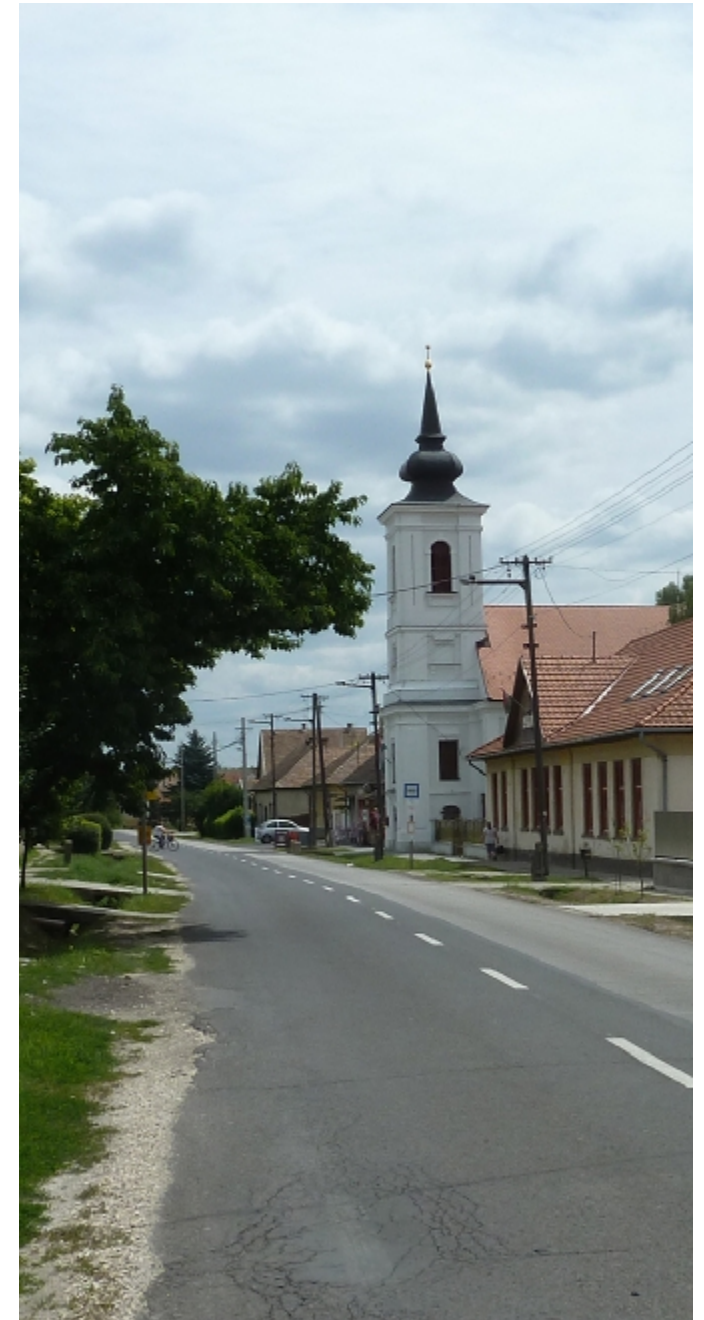
BÉNYE TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017. NOVEMBER

MEGBÍZÓ:
BÉNYE KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATA

KÉSZÍTETTE:
A.D.U. Építész Iroda Kft
1111 Budapest, Kruspér utca 1c.

TARTALOMJEGYZÉK

1. KÖSZÖNTŐ.....	4
BEVEZETÉS.....	5
2. A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA	6
Településtörténet	6
Településkép	13
Tájszerkezet	19
Országos jelentőségű természeti értékek.....	19
3. ÖRÖKSÉGÜNK	20
Műemléki védettség alá tartozó érték.....	20
Helyi védelem alá helyezésre ajánlott épületek, épített értékek, egyedi tájértékek - javaslat.....	22
4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA.....	33
Falusias beépítés	35
Régi kertvárosi beépítés.....	42
Sportpálya és rendezvénytér	43
Temető	45
Mezőgazdasági területek	50
Erdő.....	52
5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	53
6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA ÉPÜLETEK,ÉPÜLETSZERKEZETEK.....	79
7. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA	92

1. KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Bényei Lakosok és leendő Bényei Lakosok!

Szeretettel ajánlom figyelmükbe Bénye Község Települési Arculati Kézikönyvét, melyben a múlt, jelen és a jövőnk egyaránt élénk tárul.

Széchenyi István szavaival élve: „Múltan nyugszik a jelen, s azon a jövőnk”, hiszen csak a múltunk iránt tisztelettel, hagyományainak, értékeink megőrzésével építhetjük jövőnkét annak érdekében, hogy az itt élő emberek jól érezzék magukat településünkön, szeressenek itt élni és az ide látogató vendégek számára is vonzó legyen a településünkre való költözés lehetősége.

Ezen kiadvány célja, hogy a településünk értékeinek bemutatásával a településen olyan épületek épüljenek, amelyek szebbé, értékesebbé varázsolják kicsin falunkat, amelynek révén gyermekeink, unokáik, dédunokáink is büszkék lehetnek szülőfalujukra.

Remélem, hogy a Települési Arculati Kézikönyv lapozgatásával egyre többen érzéki majd úgy, hogy el kell látogatniuk településünkre. Várunk Mindenki nagy szeretettel!

Kovács Erika

Bénye Község Polgármestere

BEVEZETÉS

A 2016. július 23-án hatályba lépett, a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény értelmében Bénye Község Önkormányzata településképi arculati kézikönyv elkészítését és településképi rendelet megalkotását kezdeményezte. A településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet tartalmát a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet határozza meg.

A Településképi Arculati kézikönyv olyan szemléletformáló dokumentum, amelyben - a településképi követelmények megalapozása érdekében - meg kell határozni a településkaraktert formáló településképi jellemzőket; a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket, azok arculati jellemzőit és értékeit; továbbá tartalma kiterjed a településképi minőségi formálásra vonatkozó javaslatokra, és a településképhez illeszkedő építészeti elemekre is.

A kézikönyv nem kizárólag szakembereknek készül. Elsősorban a települési döntéshozók és a lakosság tájékoztatását segítő, szemléletformáló kiadvány. A jogszabályok útvesztője helyett röviden, lényegre törően, és mindenki számára érthető módon mutatja be egy közösség környezetalakítással kapcsolatos elvárásait. A kézikönyv összegyűjti a település helyi építészeti stílusjegyeit és azokat a minőségi elvárásokat, melyeket egy építkezésnél figyelembe kell venni. Az elkészült kiadvány közérthető formában, jó példák bemutatásával segítséget nyújt az építetők és építésszek számára.

A kézikönyv készítésénél elengedhetetlen, hogy minél pontosabb képet kapjunk a község településképi meghatározó adottságairól. A készítésébe ezért be kellett vonni a lakosságot, a helyi civil szervezeteket, hogy érdemi módon beleszólhassanak otthonuk, környezetük alakításába.

A településképi rendelet az arculati kézikönyv alapján készül el és a településképi követelmények meghatározásával, önkormányzati támogatási és ösztönző rendszer kialakításával, illetve településképi-értvényesítési eszközök alkalmazásával biztosítja a településképi védelmét.

2. A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Településtörténet

Bénye neve feltehetően a Benedek személynévből származik, és az elnevezés alapján az ország egyik legrégebbi falujának tekinthető. A Benedek, Bene, majd Bena helységneveket már 1086-tól használták, majd mind gyakrabban fordult elő a Bény, Bénye alakzat. A község első okleveles említése 1386-ra datálható, amikor a budai káptalan I. Lajos parancsára jelenti, hogy Cegléd határjárása megtörtént. Ekkor a terület a Bényei család birtokába került. Bene birtokot és tartozékait 1437 márciusában, Budán kelt levélben, Albert király Rozgonyi Istvánnak adományozta. A néhány évtizedes lassú fejlődés után a mohácsi vészt követően – a környékbeli falvakhoz hasonlóan – a település gyors hanyatlásnak indult, majd a Budáról portyázó török seregek támadások következtében hamarosan teljesen el is pusztult. A megmaradt néhány család a környékbeli mocsárvilágban és erdőségekben lelt menedéket. „Benje pusztá ráják nélkül” írták róla 1580-ban, majd néhány év múlva, mint szultáni khász-birtokot jegyezték fel.

Az elnéptelenedett falut 1714-ben Fáy Mihály kezdte felvidéki evangélikus szlovákokkal újratelepíteni, aminek eredményeképpen néhány évtized múltán már 75–80 család lakott a faluban. Bénye később a Patay és Szepessy családok birtokába került. A falu első pecsétje 1720-ból való, az alapító ősök névsorát is tartalmazó első írásos dokumentum 1730-ból maradt ránk. A szlovák lakosság a szülőföld kultúráját, vallását igen, építészeti stílusát azonban nem hozta magával. Házaikat a helyi adottságoknak, a szomszédos falvak stílusának megfelelően, alföldi magyar jelleggel építették fel.

I. Katonai felmérés 1763-1787

Az egyre gyarapodó lakosság, amint tehetett, hozzákezdett saját templomának építéséhez. A falu közepén álló, részben bekerített, homlokzati tornyos, egyhajós, copf stílusban épült templom alapkövét 1784 májusában tették le, a templom felszentelésére 1794. május 10-én került sor. Az 1787-től latin, ill. szlovák nyelven vezetett születési anyakönyvek érdekessége, hogy a bényeieken kívül azokban jegyezték a környékbeli falvak (Káva, Pánd, Gomba, Irsa, Monor) evangélikus lakosait is.

II. Katonai felmérés 1806-1869

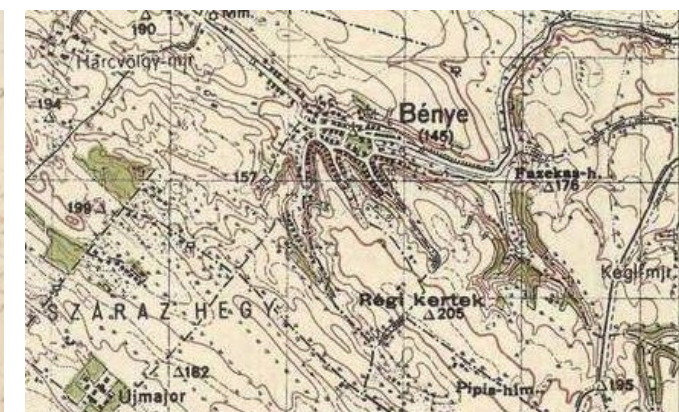
III. Katonai felmérés 1869-1887

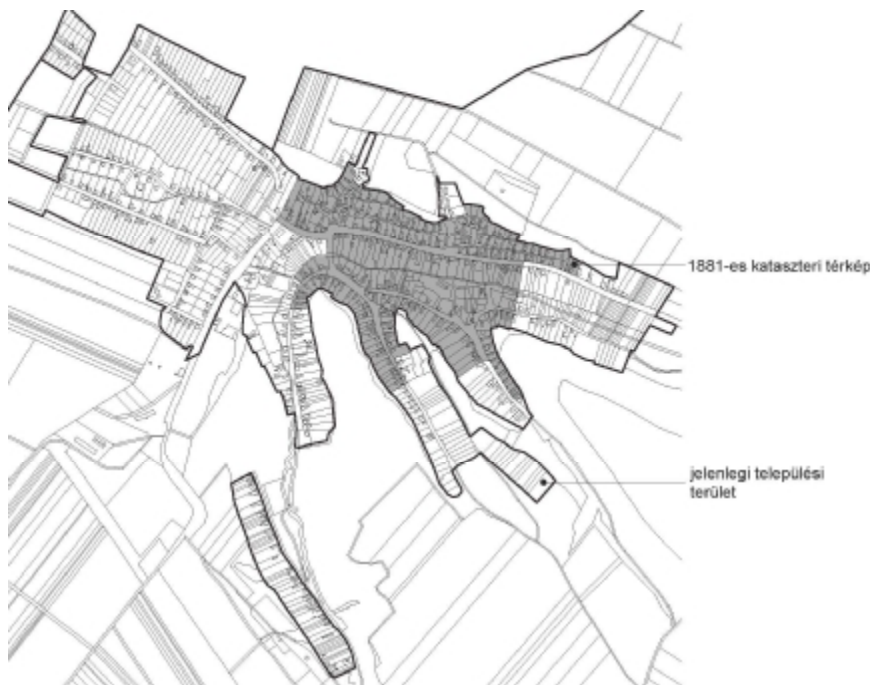
1881

1941

Bénye község településfejlődésének jelenlegi helyzete

A betelepülés után a birtokaprózódás következtében folyamatos elszegényedés indult meg, a XX. század elejére a családok túlnyomó része már mindössze 3–4 holdon gazdálkodva volt kénytelen valahogy megélni.

A nagy kollektivizálások idején, 1959 márciusában jött létre a Népfront Mgtsz, majd 1973-ban Gomba, Bénye, és Káva szövetkezeteiből a Fáy András Mgtsz. 1993-ban a szövetkezet több részre oszlott és tevékenységenként szerveződött újra. *(Rekettye Táj- és Természetkutató Egyesület: Bénye egyedi tájértékeinek katasztere DINPI adatszolgáltatás)*

A községben több száz évre nyúlik vissza a szőlőtermesztés, Bénye a Monor és Kőrnyéke Hegyközséghez tartozik.

A telepítés után két nyelvet beszélő falu lakosai elég rövid idő alatt eggyé kovácsolódtak. A falu lakói evangélikusok. Több jel mutat arra, hogy 1715-16-ban a falu lakói felépítették az első templomot, a község egyik dombján Kis-hegyen.

A templom szerényebb lehetett a középkori templomnál, mivel fából készült. Jegyzőkönyvi feljegyzések arról tanúskodnak, hogy az első harang 1716-ban készült. A harang súlya 50 font.

Felirata a következő volt: Coss. Mich. Mária Ursula

Nützpikhein in Pest B.E. 1716. fordítása: Öntött engem. Nützpikhein Orsolya Mária Pesten B.E. = Bényei Eklézsia részére 1716.

Jacobei Sámuel szervezésének köszönhető az új templom építése, mivel a régi igen rossz állapotban lehetett már. Az öregek elbeszélése szerint a falu népe nem tudta eldönteni, hogy hová építse az új templomot.

Az egyik csoport azon a véleményén volt, hogy építsék a régi helyére. Ezt azzal magyarázhatták, hogy a fatemplom körül volt a temető is. A község másik része a falu közepére a Fő út mellé akarta a templom alapjait lerakni.

Végül úgy egyeztek meg, hogy ahová viszik az első kocsi követ, ott lesz a templom. Hargas Mátyás volt a leggyorsabb. Így került a templom a mostani helyére.

A templom bejáratánál még a hetvenes években olvasható volt a H.M.

A templom alapját 1784. május 3-án tették le és 1794. május 10-én szentelték fel. 10 évig épült és ez hosszú megterhelő munkát jelentett a falu lakói számára.

A templomtoronyban még a fatemplom három szerény harangja szólt sokáig, mivel az újakat csak 1876-ban vették meg.

Az 1848-49-es szabadságharcban a faluból többen is részt vettek. A szabadságharcban elesett hősekről nincs tudomásunk.

Az első világháborúba 410-en vonultak be, hősi halált haltak 18-an, hátramaradt 18 hadiözvegy és 7 hadiárva. A második világháborúban 25-en estek el.

A Nagyatádi féle földreform során az igénylők 167 kat. holdhoz jutottak. A kiosztott föld egy része Gombához tartozott Rókás dűlő volt. Ezen az alacsony aranykorona értékű homokba szőlőt telepítették a bényeiek.

Ekkor osztották ki házhelyeknek a Fő utcán, a Gomba felőli részen 50 háztelket

Ez az úgynevezett Újtelep.

A második világháború után osztottak háztelkeket. Ekkor alakult ki a Harcvölgyi utca, az akkori nevén: Sztálin-telep.

(Sztodola Mihály nyomán)

Községünkben 1956. október 22.-én gyulladt ki a villany, mely egyúttal a kulturát is magával hozta. A villanyt állami keretből fél millió forinttal költséggel létesült, melyhez a lakosság társadalmi

A 3 éves terv keretén belül községünk egy mélyfurású kútát kapott. A kút 30.000.-Ft.-os költséggel épült állami keretből.

Községünkben a felszabadulás óta új utcasorok létesültek modern lakásokkal. A kép a Harevölgyi utat örökíti meg. Új utcasorok létesültek még a Kossuth Lajos, Toldi, Béke, Tölgyfa utcákban.

A községi tanácsbáza a felszabadulás óta több ízben tartozva és felújítva lett. Legutóbb 1959.-ben 30.000.-Ft.-os költséggel felújítottuk a tetőzetet és új ablakokat állítottunk be.

1953-ban a községen keresztülvető patakon átvezetést létesített a tanács saját költségéből, ahol gyalogosan a község lakosai sokat járnak. Az átvezetés a kultúrsházánál van.

1953-ban az iskola mellett a patakon egy másik átvezetést létesített a tanács a lakosság kérésére. A lakosság társadalmi munkával a járdát homokkal feltöltötte.

Állami támogatással a községen keresztülvető patak tisztítását végeztették el 1959.-ben, 40.000.-Ft. költséggel.

Településkép

Bénye a Tápióság területén, a Bényei-patak magas domboktól ölelt völgyében helyezkedik el. Utcái hosszasan benyúlnak a dombok között húzódó völgyekbe, felülről mintha egy ötujjas kesztyűt látnánk.

A település épületállománya viszonylag egységesnek mondható. A hagyományos oldalhatáron álló beépítés dominál, az új beépítések is ennek megfelelően alkalmazkodnak. Ennek köszönhetően az utcaképek nagyon kedvező, harmonikus képet mutatnak jelenleg. Az oldalhatáron álló, oromfalas épületek ritmusa mindenképpen a megőrzendő értékek közé sorolandó.

A hagyományos beépítés épületei nagy gondosságot és színvonalas építészetet mutatnak. Az "öreg házak" némelyike azonban igen rossz állapotban van, lecserélődésük várható.

A településszerkezet jellemzően az egyutcás és a völgyi települések jellemzőit mutatja. A völgyben futó Fő utcára merőleges völgyekben kialakult utak futnak be, egyedi tér- és telekalakulatokat létrehozva. A szerkezet a domborzati viszonyokkal párosulva változatos és érdekes településképet eredményez, amely a magyar települések között ritka.

A meglévő épületek megőrizhetőségének (jellemző építőanyagok, kialakítások) nehézségei ellenére. Támogatni kell az épületek felújításánál a hagyományokhoz alkalmazkodó, azt továbbvivő gyakorlatot.

A hagyományos utcaképek megőrzése érdekében a foghíjjak beépítésénél továbbra is megtartandó az oldalhatáros beépítés a településen.

Bénye belterülete az északról és délről dombokkal övezett, kelet-nyugati irányú Bényei-patak völgyében fekszik. A települést övező dombokat, dűlőket, völgyeket a köznyelv és a szájhagyomány különféle nevekkal illeti: Meleg-völgy, Kisasszony-völgy, Papp-hegy, Csillag-hegy, Kis-hegy, Öregkertek, Pilis, Dolina, Templom-hegy. A

belterületen ill. a völgyön keresztülhaladó 3112. sz. úton kelet felé Kávára, nyugat felé Gombára juthatunk. A főút mellett Gomba és Bénye már összeépült.

A belterületre többé-kevésbé szabályos fésűs beépítés jellemző. Párhuzamos, egyenes utcák csak a nyugati, újabb területeken találhatók, a régebbi részeken a terepadottságokhoz igazodó szabálytalan, keskeny utcácskák jellemzőek. A település régi utcái a völgyekben hosszan húzódnak végig. Az északi részeken jól megfigyelhető, hogy a népesség gyarapodásával a település a szűk völgyben csak a domboldalakra tudott terjeszkedni, ezért a házak lépcsőzetesen, több teraszon helyezkednek el egymás fölött. Ezeknek a házaknak udvarai szűkek, gyakori a löszös partfalba vájt lyukpince. Ezeket a szintvonalakkal párhuzamos utcákat a meredek partfalba vágott, gyalogos közlekedést szolgáló „közök” kötik össze, illetve a közökből lehet megközelíteni az egyes házcsoportokat is

Még ma is megfigyelhetők az egykori kétbeltelkes településszerkezet nyomai. Minden házhoz külön kertrész tartozott, az utca másik oldalán, de gyakran távolabb. A kertek mára nagyrészt beépültek, gyakran az eredeti ház tulajdonosának leszármazottai lakják.

Jellemző utcaképek

Tájszerkezet

Bényei táj legjellegzetesebb elemei a patak völgyek. A kelet-nyugati irányú Bényei-patakot a külterületen fűzfacsoportokkal tarkított kaszálók kísérik, amíg északon a közigazgatási határ közelében a Gombai-patakba torkollik. A Kisasszony-völgy a Bényi-patak völgyéhez hasonló, tájképileg szintén értékes terület. Nagyobb összefüggő erdő nincs a településen, főként telepített akácok, kisebb részben tölgyesek húzódnak a belterület határán és a patak völgyek mentén.

A tájszerkezet és a tájkép meghatározó elemei a Pilisi utca két oldalán emelkedő löszdombok, amelyekről jó kilátás nyílik a településre. A külterület nyugati részén nagy kiterjedésű szőlők, déli részén pedig szántók találhatók.

Országos jelentőségű természeti értékek

Bénye Község közigazgatási területét nem érinti Országos Jelentőségű Természeti Terület, de azzal közvetlenül határos a Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi Körzet, mint országos jelentőségű természeti terület fontos részét képezi a tájnak, aminek a településünk is része. Bénye külterületén található zöldfelületek és a patakpartok ökológiai folyosó kijelölés alatt állnak, amik országos jelentőséggel fognak bírni.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK

Műemléki védettség alá tartozó érték

Evangélikus templom

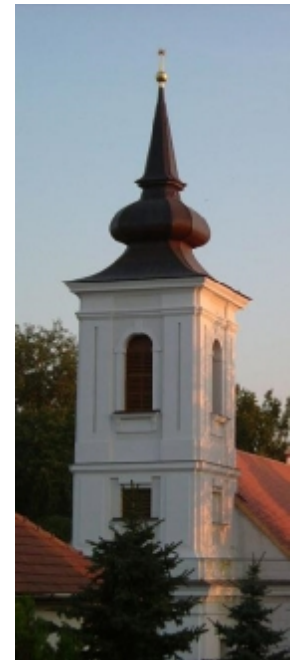
Fő u. 87331 hrsz. azonosító:6905

A falu büszkesége és egyetlen temploma az evangélikus templom. Műemlék mivolta és igen ritka típusú barokk fedélszéke teszik különlegessé.

Az evangélikus templom 1784 és 1794 között épült - egyenes záródású szentéllyel és zömök, homlokzat előtti toronnyal -, a klasszicizáló késő barokk stílusú templomot 1879-ben részben megújították. Részben bekerített, homlokzati középtornyos, egyhajós templom. Homlokzata elé épült kétszakaszos torony.

Bejárata: szegmensíves kapu, hajlított ívű konzolos szemöldökpárkánnyal.

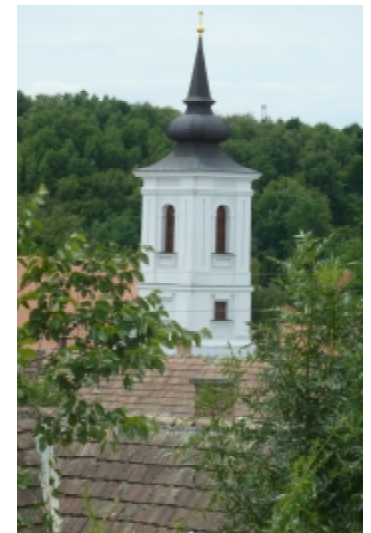
Felette egyenes záródású ablak. A torony sarkai kiugró, világos falsávval, a homlokzat kétoldalt páros falsávokkal díszített. Egyenes ívű oromzat előtt a torony felső két szakasza: konzolos könyöklőpárkányos négyszögletes ablak az alsón; a felsőn kettős falsávok között félköríves záródású ablak mind a négy oldalon. Egyenes párkányzat zárja le, felette hagymasisak.

Mindkét oldalhomlokzata falsávval három részre osztott, három szegmensíves, kőkeretes ablakkal. Egyenes záródású hátsó homlokzatán egy ablak van.

Az épület nyeregtetővel fedett. A jobb oldalhomlokzaton a karzatra vezető lépcső egyenes záródású ajtaja található.

(www.muemlekem.hu)

Helyi védelem alá helyezésre ajánlott épületek, épített értékek, egyedi tájértékek - javaslat

Jókai utca 6. (Hrsz.: 198)

2003

2017

Tornácos lakóház eredeti nyílászárókkal, cseréptetővel, fa vértelkekkel. Érdekessége, hogy a kapun régi, szép zárszerkezet található. Keletkezés időpontja: feltehetően az 1920-as évek.

Kölcsey utca 28 (Hrsz.: 428)

2003

Kb. 15 x 5 m alapterületű tornácos lakóház, eredeti nyílászárókkal, cseréptetővel. Az utca felőli homlokzat különösen szép, arányos. Előtte léckerítés.

2017

Kölcsey utca 45. (Hrsz.: 472)

2003

2017

Kb. 15 x 5 m alapterületű tornácos lakóház, eredeti nyílászárókkal, cseréptetővel. Az utca felőli homlokzat különösen szép, arányos. Hagyományos színekkel festve. Fából készült kerítés tartozik hozzá.

Egyedi tájértékek

Egy település, illetve táj arculatát nem csupán a nagy tájképi összefüggések, a felszínformáló domborzati, vízrajzi és természeti erők határozzák meg, hanem a pontszerű, egyedi részletmegoldások, ember és táj kapcsolatának építményekben, jelképekben, művi alkotásokban való finom megnyilvánulásai is. Ezek az adott tájra jellemző természeti értékek, emberi tevékenységgel létrehozott, - esztétikai, természeti, (kulturális) történeti szempontból jelentőséggel bíró egyedi tájalkotó elemeket a Természetvédelmi törvény *egyedi tájértéknek*, a településképvédelmi rendelet *egyedi tájértéknek jelölt létesítményként* nevezi.

Az egyik ilyen kézzelfogható tájérték csoport a vallási élettel, történelmi eseményekkel kapcsolatos építmények, emlékművek. Például ilyen vallási, településsel kapcsolatos emlék a Polgármesteri Hivatal kertjében álló Szent Vince szobor. Fa talapzaton bronz, Szent Vincét (a szőlősgazdák és pincemesterek a (vincellérek) védőszentje) ábrázoló szobor. Oláh Szilveszter alkotása. Jó állapotú, környezete rendezett, gondozott.

Szent Vince szobor

Polgármesteri Hivatal kertje (Hrsz.: 136)

2003-ban

és 2017-ben

Termeléssel kapcsolatos emlék a kukoricagóré. Lakóház telkén álló, klasszikus formájú, cseréptetős, fából készült terménytároló. Kb. 1 x 3 m alapterületű 2,5 m magas. Felújítása és megőrzése javasolt.

Jókai utca 12. kukoricagóré

A környéken szokásosnál nagyobb, kb. 1,5 x 5 m alapterületű, 3 m magas terménytároló, lakóház udvarán. Alapja téglá, szerkezete fa. Módos gazda kukoricagóréja volt. Az 1940-es évek elején építették.

2003-ban

2017-ben

Települési és temetkezéssel kapcsolatos emlékként kiemelendő a Bényei temető kopjafás temetőrészlete. Bényén a környékbeli falvakkal ellentétben nem temetkeznek régi sírok helyére, így a temető régi részein még sok szép kopjafa maradt fenn. Ezeknek gondozása javasolt.

Történelmi eseménnyel kapcsolatos emléket képvisel az I. és II. Világháborús emlékmű.

Evangelikus templom kertje

(Hrsz.: 331, 332)

Márvány emlékmű, katonát és édesanyját ábrázoló bronz domborművel.

A bronz tábla az I. Világháborúban elhunytakról emlékezik meg, Pándi Kiss János alkotása (1938.06.05.)

Felirat: „1914 A Hazáért 1915” A márványtáblán a bényeiek - a péteriekkel ugyanazon a napon - az országban elsőként állítottak emléket a II. Világháború hősi halottainak. (1986.11.01.) Felirat: „A háború és a fasizmus áldozatai 1939–1945”

2003-ban

és 2017-ben

Történelmi eseménnyel kapcsolatos emlék még az Evangélikus templom kertjében található kopjafa, az 1848-as szabadságharc emlékére. Az 1848-as szabadságharc emlékére faragott kopjafa nemzeti színű szalagokkal díszítve.

Felirat: „Állították Bénye Gomba Káva FKGP szervezete”

Személlyel kapcsolatos emléket képvisel az Evangélikus templom kertjében található Szent István szobor

Evangélikus templom kertje (Hrsz.: 331, 332)

Márványszobor, mely Szent Istvánt idős korában, papi öltözetben ábrázolja kezében sólyommal.

Felirat: „Szent István a magyarok királya anno 2000”

Jó állapotú, környezete gondozott.

A szobor Simorka Sándor alkotása. (2000.08.20.)

Norton kút (Fő út 102. sz. ház előtt)

Öntött vas kút, beton alappal és kávéval. A káván felirat: „ A 3 éves terv keretében épült kút. Jó ivóvíz. Országos Közegészségügyi Intézet”.

Biológiailag fontos egyedi tájértékek

Több facsoportot, ligetet és idős fa is található Bényén, amelyek tájképi szempontból a település kiemelkedő értékei és helyi védelemre is érdemesek lennének.

Ugyanez vonatkozik a patak völgyekre is, amelyek a tájképi szempontok mellett élőhelyként is figyelemre méltóak. Igen értékes területek a löszdombok is, amelyek komplexitásuk miatt a földrajztudományi, a biológiai és az esztétikai tájértéket is képviselnek. Mivel löszön kiváló termőképességű talajok alakulnak ki, csak a lejtésviszonyaik miatt szántóföldi művelésre alkalmatlan részeken maradt fenn mára az eredeti vegetáció. Ezek a gyepvel borított löszdombok amellet, hogy ritka növény- és állatfajok élőhelyei, esztétikai, tájképi szempontból is jelentősek. Mivel a dombtetőről szép kilátás is nyílik a környező területekre, kilátópontként sem utolsóak.

Kenderáztató

Termeléssel kapcsolatos emléket képez a településen a sportpálya mellett. Mélyfekvésű, nedves, náddal borított terület, amely régen a falu kenderáztatója volt. Fontos ökológiai élőhelyet képez jelenleg, mind fészkelő, táplálkozó és bűvőhelyként jelentős az élővilág szempontjából

Eperfa

A település biológiailag egyedi tájértékét képezi, a sportpálya szélén található.

Főbb jellemzői: Magányosan álló idős eperfa (*Morus alba*), kb. 130 cm törzsátmérővel. Kb. 20 m magas, és feltehetően 1900-1920 körül keletkezett. Egészséges, de gondozásra javasolt.

Forráshelyet jelző kőrisek

A sportpályától ÉK-re fekvő löszdombon található az idős magyar kőrisekből (*Fraxinus angustifolia subsp. pannonica*) álló facsoport, ami egykori forrás helyét jelzi. Egyes fák törzsátmérője eléri a 80–100 cm-t, magasságuk a 20 m-t. A kőrisek között lehetnek 100 évesek is.

Gyepfolt kilátóponttal

A Templom-hegy DNY-i csücskében található telepített erdő szélén megmaradt löszpusztagyep folt, melyről jó kilátás (kb. 160°-ban) nyílik a településre. A kilátópont magassága kb. 165 m. Kis méretéből adódóan fennmaradására kevés az esély. Cserjék és idegenhonos fajok (bálványfa) terjedése által veszélyeztetett, így kezelése fontos lenne.

Tölgyliget 1A sportpályától ÉK-re fekvő löszdombon található a kb. 25–30 egyedből álló tölgyliget (*Quercus robur*), fiatalabb és idősebb fákkal. Törzsátmérő: ~20–80 cm. A liget messziről látható, tájképi szempontból is jelentős érték.

Tölgyliget 2

A Kossuth Lajos u. végén kb. 20 db kocsányos tölgy (*Quercus robur*) található. Magasságuk állagosan 20 m, törzsátmérőjük 60-80 cm. Megközelítőleg 1900 körül keletkezettek. Helyi védelemre javasoltak.

Magányos tölgyek

4 kocsányos tölgy (*Quercus robur*) áll a dombtetőn, egymástól 5-10 m távolságra. Értéküket növeli, hogy habitusuk, koronaformájuk jól megfigyelhető. Helyi védelemre javasoltak a magányosan álló hagyásfák.

Bénye-patak melletti erdőfolt

Az eredeti patakot kísérő ligeterdő maradványa. Az erdőfoltban értékesek az idős fehér nyárok (*Populus alba*). A cserjeszintben főleg a vénic szil (*Ulmus laevis*) és a zöld juhar (*Acer negundo*) jellemző. A nyárok kb. 60-80 évesek. A zöld juhar idegenhonos fajnak számít Magyarországon és itt is jelentős területeket bojt. Ennek érdekében mindenképp visszaszorítandó, egyéb őshonos fajra cserélendő a zöldjuhar állomány.

Kisasszony-völgy

A Kisasszony-völgy főként legelő és fehér fűz (*Salix alba*) csoportokkal tagolt terület. Esztétikai szempontból és élőhelyként is értékes. Helyi védelemre javasolt.

Löszfal

A Pilisi út végén, a sportpálya mellett található a földrajztudományi és biológiai egyedi tájértéket képviselő 10–12 m magas, bányászat következtében kialakult talaj- és kőzetfeltárulás, partifecske (*Riparia riparia*) fészkelő üregekkel. Költési időben történő anyagnyerés veszélyeztetheti a fiókákat. Megőrzése feltétlenül szükséges, és öltési időben a fejtés határozott szüneteltetése kötelező.

Dolinai-Tabáni-hegy kilátóponttal

A Dolinai-Tabáni-hegy biológiai, földrajztudományi és esztétikai egyedi tájértéket képvisel a településen. Löszdombon fennmaradt alföldi sztyepprért folt. Értékes élőhely, melyről körben nagyon jó kilátás nyílik a településre és a környező szántókra, domboldalakra. Kilátópont magassága kb. 180–190 m. A területen bálványfa (*Ailanthus altissima*) terjedése figyelhető meg, aminek mielőbbi visszaszorítása javasolt. Ezenfelül botanikai és zoológiai felmérésekkel gyarapíthatjuk a település biodiverzitásának a fajszerkezetét.

„Füzes”

Belterülettől keletre található, a Bényei-patakot kísérő kaszált gyepsáv fehér fűz (*Salix alba*) csoportokkal. Északi részén kiszélesedik. A patak mentén mocsári növényzet. Esztétikai szempontból és élőhelyként is értékes. Állapota függ a vízutánpótlástól. Mivel keskeny, zavarásnak jobban kitett. Helyi védelemre javasolt.

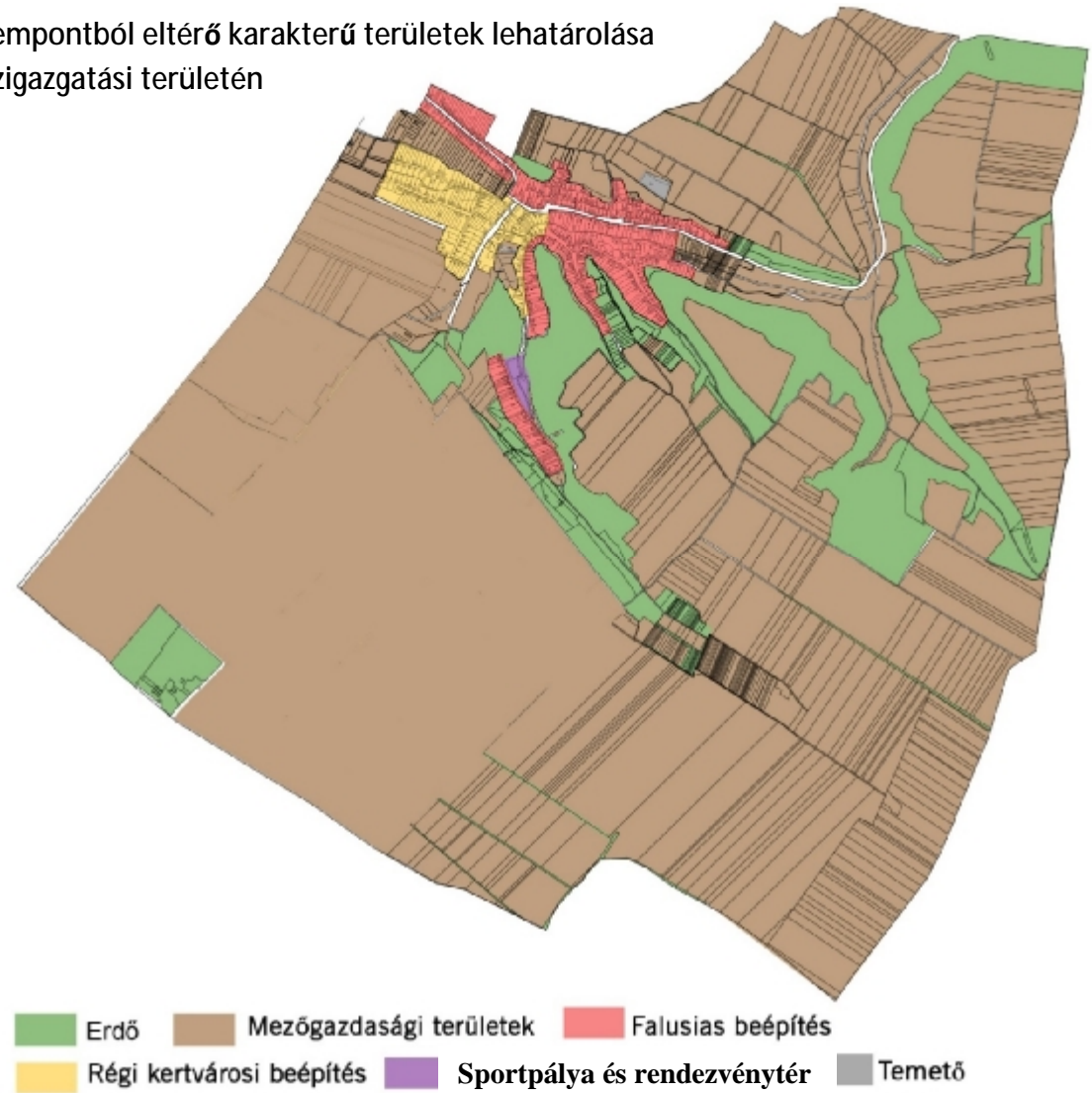
Löszdomb kilátóponttal

A sportpályától ÉK-re található a Község szintén biológiai, földrajztudományi és esztétikai egyedi tájértékkel bíró löszdombja. Gyepvel (alföldi sztyepprért) borított löszdomb, melyről jó kilátás nyílik a Pilisi utcára, a kenderáztatóra és a patak völgyre. A kilátópont magassága kb. 170 m, a kilátás szöge 100–120°. Megőrzése és helyi védelme javasolt.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

A TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL

Településképi szempontból eltérő karakterű területek lehatárolása
Bénye község közigazgatási területén

Településképi szempontból eltérő karakterű területek lehatárolása
Bénye község belterületére vonatkozóan

Falusias beépítés

A tájegység hagyományos népi építészetének - az alföldi (középmagyar) háztípusnak a - vonásai Bényére is jellemzőek.

A ház hagyományos szerkezete, a fal és a tető

A XIX. század vége felé elsősorban vert (kb. 90–110 cm vastag) falú házak épültek, a sárfal vagy rakott fal a századforduló után kezdett elterjedni. Ennek nagy előnye volt, hogy fele olyan szélesre (45–50 cm) lehetett csinálni, mint a vert falat, mert a benne lévő szecska és pelyva jelentősen megnövelte a szilárdságát. A falvak melletti megfelelő helyekről, agyagosokból termelték ki a fal alapanyagát, az agyagot. A Tápió mente településein csak kevésbé terjedt el a vályogtégla használata, a sárfalról az 1950-es években mindjárt a téglára tértek át.

A fal szilárdságát a ház falába állított oszlopok biztosították. A 2,3–2,5 m magasra felépített falra helyezték az ún. sárgerendát, *alsószelement*, mindkét hosszanti falon. E gerendák tartották a tetőgerendákat, az ún. *horogfákat*, amelyek a szelemengerendán nyugodtak. A *szelement* tartották az *ágasok*, lehetővé téve, hogy a viszonylag gyenge falra ne nehezedjen nagy súly. A lakóházak esztétikai megjelenését döntően meghatározta a ház két végén magasodó ágasfa. A mennyezetet a ház hosszában végigfutó, de a végfalakba erősített mestergerenda tartotta. Ennek a szerkezetnek megfelelően a Tápió mente hagyományos paraszti lakóházai nyeregtetővel készültek.

A tetőfedés

A nád és a szalma – vagyis a zsúp – általános tetőfedő anyag volt a múlt században a Tápió mentén. Általában a módosabbak fedték zsúppal, rozsszalmából készített kisméretű kévékkel a házaikat, vagyis akiknek annyi földjük volt, hogy telt zsúpnak való szalma megtermelésére is. A szegényebbek nádat vágtak, és azzal fedték házaikat. A századfordulót követően kezdett teret hódítani a cserép, 1930-ra már a házak fele cseréptetős.

A ház homlokzata

A sárfalú házaknál nagyon fontos volt a ház falának esőtől való védelme, s ezt a tetőnek kellett megoldani. Ha megfigyeljük a régi épületeket, azt tapasztaljuk, hogy az utcai homlokzatnál a tető számottevő mértékben előrebukik. A XIX. században és a századfordulón, a zsúp- és a nádtetős házak idején a padlás két végét többnyire sövényfal zárta, ezt a Tápió mentén *fürsövínek* vagy *vértelek*nek nevezték. A szél szabadon járkált a padláson, az egyenként odakötözött zsúpkévéket nemigen tudta megbontani. Más lett a helyzet, amikor áttértek a cserép használatára. Az előbbiekhöz képest ugyanis a cserép meglehetősen bizonytalanul ül a tetőn, s ha a szél a padlás felől alányúlhatott, hamar levetette. Ezért vált szükségessé a házvégek befalazása, vagy bedeszkázása. Ugyanakkor arra is szükség volt, hogy a padláson lévő termények száradjanak, ezért a homlokzati deszkán különféle (szív, kereszt, stb.) alakú réseket vágtak, vagy lécrácsot alkalmaztak. A paraszti ház ily módon kialakított homlokzatán általában jól elkülönült a lakószoba nagyjából négyzet alakú falrésze és a fölötte lévő padlás háromszög alakú záródása. Az alsó rész fehérre meszelt, a felső bedeszkázott rész pedig sötétbarnára pácolt volt.

A Tápió menti falvakban a XIX. században épült házaknál általában nem volt tornác, csak széles ereszalja egy keskenyebb töltéssel. Az ereszt később gyakran tovább szélesítették. Ez esetben az eresz vagy egyszerű faoszlopokra támaszkodik, vagy a faoszlopra szalmafonatot tekertek, vakolták és bemeszelték, vagy pedig kőoszlopos tornácot készítettek. A házak viszonylag kis ablakokkal készültek. Ágasfás házaknál jellegzetes, hogy az ablak nem középen, hanem aszimmetrikusan helyezkedik el.

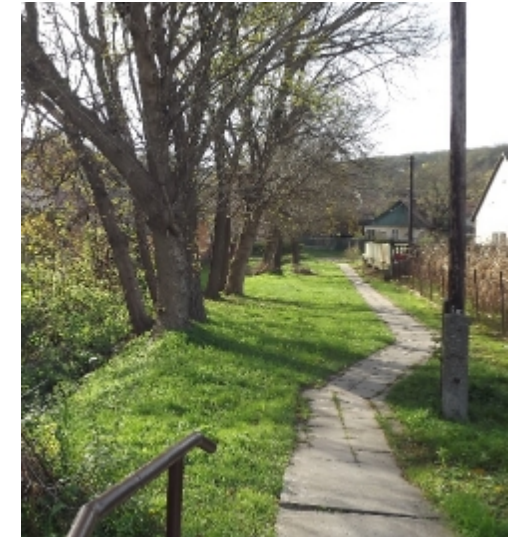

A belterületre többé-kevésbé szabályos fésűs beépítés jellemző. Párhuzamos, egyenes utcák csak a nyugati, újabb területeken találhatók, a régebbi részekben a terepadottságokhoz igazodó szabálytalan, keskeny utcácskák jellemzőek. A település régi utcái a völgyekben hosszan húzódnak végig. Az északi részekben jól megfigyelhető, hogy a népesség gyarapodásával a település a szűk völgyben csak a domboldalakra tudott terjeszkedni, ezért a házak lépcsőzetesen, több teraszon helyezkednek el egymás fölött. Ezeknek a házaknak udvarai szűkek, gyakori a löszös partfalba vájt lyukpince. Ezeket a szintvonalakkal párhuzamos utcákat a meredek partfalba vágott, gyalogos közlekedést szolgáló „közök” kötik össze, illetve a közökből lehet megközelíteni az egyes házcsoportokat is. Még ma is megfigyelhetők az egykori kétbeltelkes településszerkezet nyomai. Minden házhoz külön kertrész tartozott, az utca másik oldalán, de gyakran távolabb.

Bénye jellemző és sajátos közterületei az ún. „ulicskák”, keskeny, önálló gyalogutak, amik a belső közlekedést segítik és a domboldalról, a fennsíkról lezúduló csapadékot levezető, szabadon hagyott keskeny közök, kisebb árkok, surrantók.

A domboldalokról már jórészt eltűntek, komoly gondokat okozva nagyobb, intenzívebb esők esetében.

Gondozásuk, helyreállításuk komoly segítség lenne az egyre intenzívebb esőzések idején.

A felső utcáról levezető és a patakon átvezető „Iskola” ulicska

A településen valamikor 21 forrás volt megtalálható. Ezek nagy része ma már nem működik, nem ad vizet, de néhány még mindig részét képezi a falunak és táplálja a patakmedreket.

A patakok jórészt természetközeli képet mutatnak, mert ritkán kerül sor karbantartásukra.

Gondozva, mellettük sétautakat kialakítva ékességei lehetnének a falunak.

Az árkok többségében burkolatlan zöldfelületek a főutcán, melyek rendszeres gondozásra szorulnak, ezzel ellentétben a falu egyes részein megjelennek tekintélyes mélységű burkolt árkok, melyek az áradások elvezetését szolgálják.

A falusias beépítésű területen az utcakép rendezett állapotot mutat. Fasor nincs rajta, csak 1-2 esetben jelenik meg telkek előtti tuja, vérszilva és szilvasor.

Az utcaképet szépen díszítik a madárbirsek, mályvacserjék és yuccák, fagyal sövény kialakítások, orgona és repkény kiültetések.

A Fő utcán lévő telkeken elsősorban dísz célú kialakítások figyelhetők meg, amelyeknek fele gyepes, másik fele díszkertként funkcionál. Ezekben a kertekben megfigyelhető fajok például az ecetfa, babérmeggy, fagyal, mahónia, mogoró, ezeken kívül feldobják az őszi képet az őszi rózsák, leanderek, trombitafolyondár, borostyán, szivarfa, albízia és páfrány fajok változatos kiültetése. Sok helyen megjelenik még a hagyományos állattartás.

Egyes utcákban, mint például a Virág utcában a kertekben megjelennek a hátsó veteményes kerteken kívül a gyümölcsös teraszok és kevés szőlő is, mely egyedi hangulatot kölcsönöz a telkeknek.

Régi kertvárosi beépítés

Sportpálya és rendezvénytér

A Térségi jelentőségű turisztikai események, programok és azok háttéréül szolgáló létesítmények fejlesztése, így kialakításra került egy többfunkciós épület vizesblokkal, melynek

meleg vizes ellátását szolár biztosítja.

Továbbá felújításra került a focipálya szélén található tribün, amely fontos szerepet játszik a Bényei Pónifogathajtó versenyek alkalmával. Valamint esőbeálló is szolgálja az ide látogatókat.

A természet kedvelői ide látogatva hasznos időt tölthetnek el az ide felállított sütőgetők és szaleklik használatával, továbbá a rendezvények kiszolgálására egy kemence áll rendelkezésre.

Festőien szép természeti érték Bényén a dombság és a síkság találkozásánál elterülő Dolina, ahol nívós szabadidőközpont és rendezvénytér épült a közösségi programok befogadására.

Temető

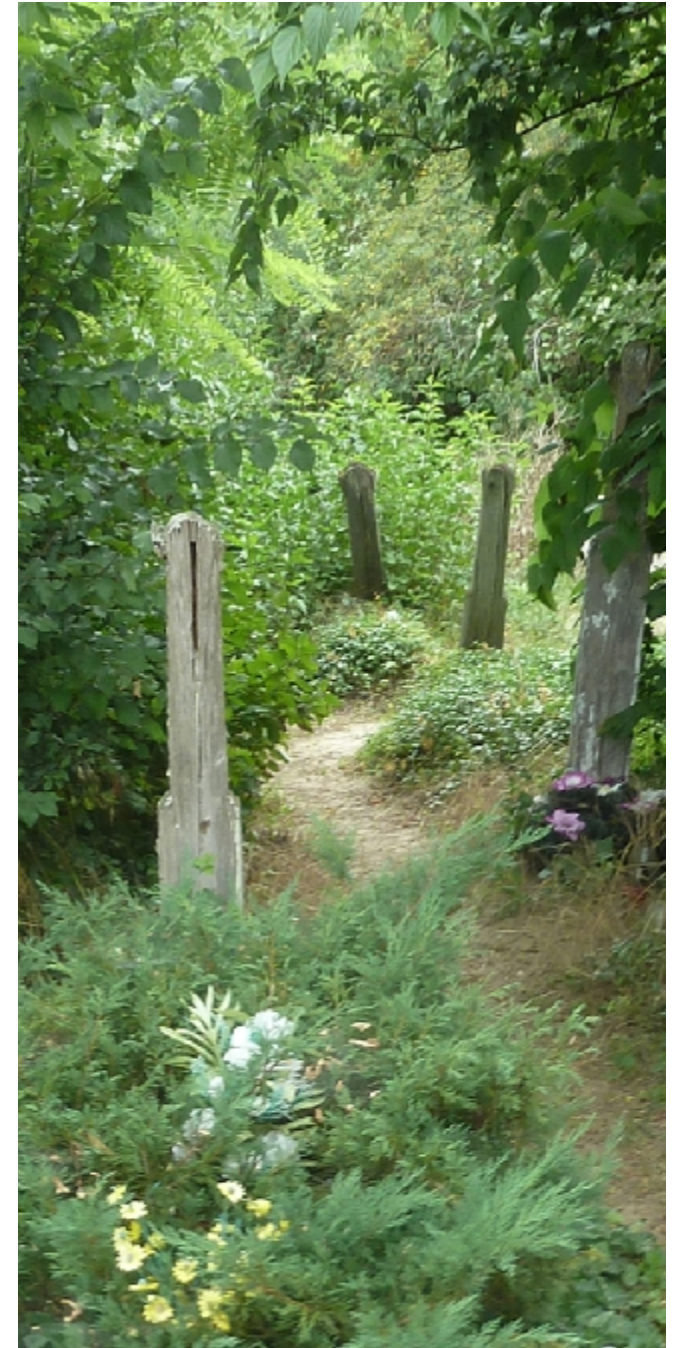
„ I T T A L U S S Z A Ö R Ö K Á L M Á T ... ”

Bénye temetője különös, sajátos tulajdonsággal rendelkezik a környező települések hagyományos temetőihez képest. Folyamatosan fejlődik, a térben újabb területeket foglal el, folytonosan változik.

A mai temetkezési hely nagyon hasonló, megegyező megjelenésű más temetőkkel, a sírok kialakítása, gondozása a sírjelek is mind a mai szokásoknak megfelelőek, ám az elhagyott, felhagyott részek egy más világot képviselnek. Sajnos elhagyták az egykor megszokott kopjafás emlékeket – sok még ma is megtalálható a beerdősült részeken – a jelenlegi temetési helyen a műkő és a márvány emlék dominál. A bényei temető folyamatosan változtatja helyét (a helybéliek nem temetkeznek az egykor foglalt helyre) újabb és újabb területet foglal el.

A régi temetőt évtizedek óta fokozatosan benövi az erdő, a sírjelek elporladnak, elsüllyednek, eltűnnek.

A területet fokozatosan kegyeleti parkként kellene gondozni és meghagyva kicsit elvadult megjelenését a sírjeleket, de legalább a kopjafákat össze kell gyűjteni és a régi temetőn áthaladó gyalogúton – utcskán, össze kell gyűjteni, egy-egy kis teresedést képezve, nem sértve az egykor ott eltemetettek emlékét – gondosan megválasztva a helyet, helyeket – bemutatni a régi temetkezési szokásokat képviselő emlékeket. A fejfák kevés motívummal, de finoman faragott apró részletekkel készültek.

A temetőt két irányból lehet megközelíteni, a gyalogos használatra szánt hátsó feljárat elhanyagolt. A temető alsó, régi része szintén elhanyagolt, sűrű elvadult a növényzete. Említésre méltó egy régi síremlék mellett álló tekintélyes méretű puszpángok (*Buxus sempervierens*), és egy vadgesztenye fa (*Aesculus hippocastanum*).

A temető feljárata mellett szemétlérakás van, mely esztétikailag és környezeti szempontból is kedvezőtlen.

Mezőgazdasági területek

Bénye területét a tájhasználat, táji megjelenés és tájképi jellemzők alapján több, egymástól jellemzően eltérő részre osztottuk. A településképi, tájképi megjelenés, az arculat jellege szempontjából meghatározó tájelemeket elemeztük.

Bénye teljes területe tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület és ezért a DINPI tájékoztatása szerint településképi szempontból meghatározó területként kell kezelni. A megkülönböztetett védelem oka, hogy az e területeken kialakult, és megmaradt tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és ezáltal fontos tényező a helyhez való kötődés erősítésében.

A besorolással az is együtt jár, hogy a beépítéseket, területhasználatot érdemes korlátozni, irányítani annak érdekében, hogy minél hosszabb távon megőrződjön a jelenlegi táj és érzékeltesse pozitív természeti, gazdasági és pszichikai hatásait.

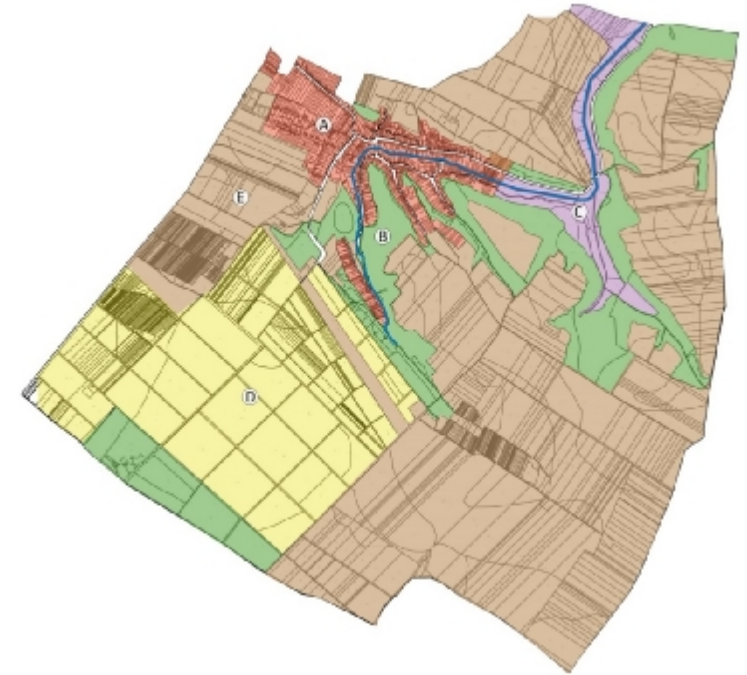
Öt jellegzetesen elkülönülő tájkarakter területet azonosíthatunk Bényén, amelyet egy kis magyarázó térképen szemléltettünk. Ezeken a területeken az általános tájképvédelmi intézkedéseken túl egyedi ajánlások is adhatók.

Az 'A'-val jelölt belterülettel külön, részletesebben foglalkoztunk az előző fejezetben, a külterület pedig az alábbi egységekre bontható:

'C' – Völgyalji helyzetű, széles, lapos patakmeder, dominánsan kaszálórét borítással

'D' – Szőlőműveléssel hasznosított beépítésmentes árutermelő mezőgazdasági terület

'E' – Szántóföldi illetve gyeppel hasznosítású –beépítésmentes- árutermelő mezőgazdasági terület

A 'C' jellel megjelölt patakkísérő területek különösen kiemelkedő értéket képviselnek, mind esztétikai mind élőhelyvédelmi szempontból. Ezen területek Natura 2000 besorolás alá tartoznak. Ide tartozik a Bényei-patak mentén található Kisasszony-völgy is, ami egyedi tájértéket képvisel a településen.

'D' Szőlő területek

A történelmi leírások, kutatások szerint a szőlőhegyek kialakulása, azaz a szőlőültetvények hegyre való feltelepítése a XIII- XIV. században vált teljessé. A megnövekedett népesség szántóföld és gyeper (rét, legelő) igénye valamint a bor áruvá válása következtében szükséges jobb minőség elérése érdekében a más művelésre kevésbé, a szőlőnek viszont kiválóan alkalmas hegyoldalakat ekkor telepítették be véglegesen szőlőkkel. A községben több száz évre nyúlik vissza a szőlőtermesztés, ma Bénye Gombával együtt 351 ha területen közös hegyközséget alkot, s a Kunsági Borvidékhez tartozik.

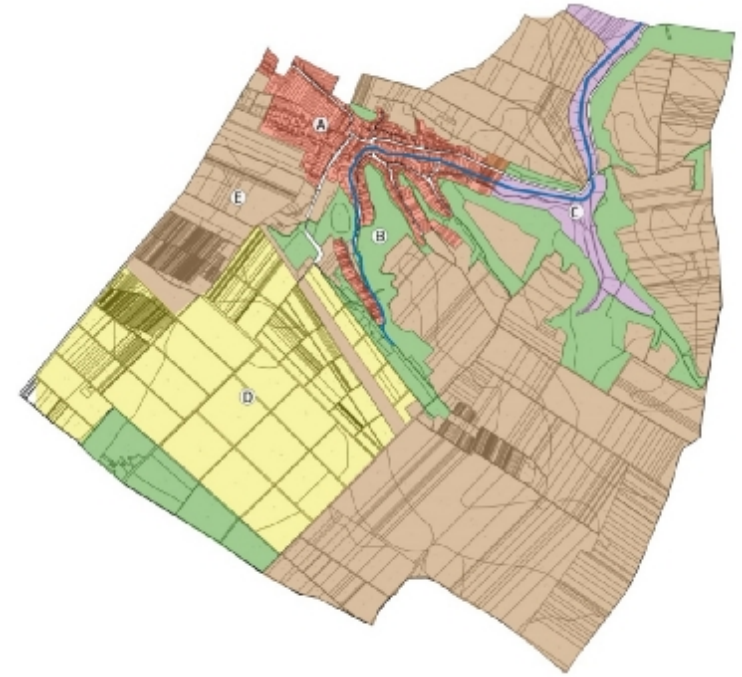
Az 'E'-vel jelölt mezőgazdasági területek meghatározó elemei Bénye községnek, és a belterületéről is láthatóak, az ottani látványkapcsolatokat meghatározó tájrészletek. A változatos tájhasználat - erdő, rét, szántó, gyümölcs, gyógynövény, beépített területek, stb.- fontos eleme a gépekkel gondozott, nagy belátható felületével nyugalmat sugárzó szántóföld, ill. gyepterület, mező. A kedvező domborzati adottságainak köszönhetően (kitettség és magassági elhelyezkedés) miatt kiemelkedő tájképi adottságokkal rendelkezik, nagy távlatokra kilátást biztosítva – ezek a tájképi adottságok egyben táji értékek is! – és szép látványt nyújtva az erre túrázóknak.

Erdő

'B' – Tájképileg értékes természetközeli erdőterület

A 'B' jellel ellátott erdőterületek elsődleges rendeltetése tájkép védelmi, és kisebb mértékben gazdasági. Épületek, épített elemek kis számban találhatók a területen. Bényére belterületébe benyúló völgyeken végigfutó erdők jelentős mértékben meghatározzák azt az egyedi képet és hangulatot, amit az odalátogató megtapasztalhat. Különös értékkel bírnak a patak mentén kialakult facsoportok és a települési erdőfoltok, amik többsége egyedi értéket képvisel.

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA – UTCÁK, TEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

Építészeti útmutató - általános ajánlások a településkép védelme érdekében

- A községnek meg kell őriznie falusias arculatát
- Nagyobb figyelmet kell fordítani a természeti területeinek megőrzésére, adottságainak továbbfejlesztésével és zöldfelületeinek ápolásával. Törekedni kell a táji és természeti értékeinek hosszútávú fenntartására.
- Az építészeti hagyományok megőrzése érdekében fontos a történelmi településmag szerkezetének, utcák vonalvezetésének, telekosztásoknak, településkép jellegzetes elemeinek-épület, épületcsoport, kerítés, kapu- jellegzetes növényzetének számbavétele, a védelmüket szolgáló szabályozási rendszer kidolgozása.
- A hagyományos építési anyagok, formák, színek és épülettömegek alkalmazása a településmagon belül történő új építkezések során.
- A közterületek és belső udvarok burkolatát, az utcabútorokat, hirdető-berendezéseket, közműépítményeket a hagyományos utcaképhez igazodva kell kialakítani.
- Törekedni kell a hagyományos településképtől idegen közműlétesítmények, trafók, átemelők, légkábelek átépítésére, takarására, a légvezetékek földbe süllyesztésére.
- Az újonnan megjelenő települési funkciókat-vendéglátás, szálláshely, egyéb kisvállalkozás-alá kell rendelni a hagyományos településkép megőrzésének. A használati mód változásból eredő új funkciók elhelyezése érdekében történő átalakítások, átépítések, bővítések a település értékeivel összhangba kell, hogy történjen.
- Ki kell jelölni a védendő épületeket és területeket.
- A település lakókörnyezetének minőségi javításához, a településkép formálásához feltétlenül szükséges a település zöldfelületi rendszerének kialakítása. Ez egyrészt minőségi (növénytelepítés, pótlás, berendezési tárgyak felújítása), másrészt mennyiségi (sétány, játszótér létesítése) fejlesztéseket jelent, amelyek a megfelelő lakókörnyezet kialakítását szolgálják. *(Településfejlesztési koncepció)*

Tájépítészeti útmutató

Arra a kérdésre, mitől szép egy kert, nem lehet egy mondatban válaszolni.

Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, és megfontolandó példákkal ábrázolni a lehető legjobb megoldásokat egy szép lakókörnyezetért.

Bénye tájépítészeti útmutatójában az előbbieken bemutatott általános jellemzőkből kiindulva ebben a fejezetben azokat az elemeket, tervezési szempontokat szeretnénk bemutatni, amik a mai igényekhez igazítva követendő például szolgálhatnak, hogy a települést meghatározó zöldfelületek (kertek, terek, ligetek) megtalálja a helyét Bénye történeti környezetében.

A település zöldfelületeinek legfontosabb ismérvei:

Egyszerű, gondozott forma

Igényes kiültetések

Tájhonos fajok alkalmazása

Egyensúly

Minőségi anyagok

A kert a ház része

Építészeti minőség

Ha régi házat vásárolunk, gondoljuk át, milyen módon lehet megőrizni annak értékeit!

Egyszerű, tiszta, nyugodt formákra, átgondolt és visszafogott épülettömegekre törekedjünk! Minőségi, természetes építőanyagokat használjunk.

Kerüljük az összetett formákat, a túldíszítettséget, a harsány, rikító színeket.

A tiszta egységes homlokzatképzés településképileg egységes megjelenést kölcsönöz.

Tetőforma

A lakóterület kialakult karakterét elsősorban az határozza meg, hogy kizárólag magas tetős épületek vannak, ezért lapos tetős épületet építeni nem ajánlott!

A lakóépületek tetőterét csak egy szintben javasolt beépíteni.

Anyag-és színhasználat

A homlokzati szín kiválasztásánál olyan színeket válasszunk, amelyek a természetben is megtalálhatók! Kerüljük az élénk, feltűnő és a nagyon sötét színeket!

A környezethez való illeszkedés érdekében a fehér, tört fehér, a homok- és agyag szín, a tégl- és terrakotta, a pasztell földszínek, valamint természetes építőanyagok esetén azok természetes színei javasoltak.

A nyílászárók színe legyen összhangban a homlokzat színezésével.

Kerítések

Általánosan elmondható, hogy kerítések esetében az áttörtség, a természetes anyagok, természetes színek használata ajánlott, a túldíszítettség kerülendő.

A kerítés és az épület anyag- és színhasználata legyen összhangban! Áttört, növényzettel kombinált kerítések létesítése javasolt. A teljesen tömör kerítésekkel az épületek elveszítik a közterülettel való közvetlen kapcsolatukat.

Kerítésünk kialakításánál ne alkalmazzunk előregyártott kerítéselemeket és kerüljük a nád- vagy műanyag hálós fedést is!

Félig áttört kerítés alkalmazása jól átlátható településképet biztosít.

A kerítések funkcionális szerepükön túl esztétikailag is igen nagy szerepet töltenek be a település arculatának kialakításában. Hangsúlyosak, és ezzel együtt más- és más megjelenésűek. Az eszköztár sokfélesége azt eredményezi, hogy nagyobb odafigyeléssel kell lennünk a kialakításra, hogy megtarthassuk az utcakép egységességét, hangulatát, a település karakterének megfelelő arculatot.

Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt és jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni. Kerítések terén is beszélhetünk hagyományosan alkalmazott anyagokról vagy formákról. Ezek szép összképet adnak a fa kapukkal és jól kombinálhatóak futónövényekkel, mint például a borostyánnal és a trombitafolyondárral, esetleg függő virágcserepes egynyáriakkal/évelőkkel. Ezek természetes hatást keltenek és kellemes hangulatot kölcsönöznek a település utcáinak.

Bényén szép példák jelennek meg a kőalapú faragott fakerítéseknek is, melyek egyedi és egyben hagyományos képet mutatnak, és növelik mind a telek, mind az utca látványértékét.

A kevésbé tömör fa kerítés jól kombinálható sövénnel, amely az utcaképet is kellemessé teszi, és elégséges takarást biztosít a kert számára. A kő lábazat megfelelő keretet ad az izgalmas megoldásoknak.

Kerítést kísérő díszcserjék

- kerti madárbirs (*Cotoneaster horizontalis*),
- tűztövis (*Pyracantha coccinea*),
- egybibés galagonya (*Craetegus monogyna*), szederfajták (*Rubus sp.*),
- nyári orgona (*Buddleia davidii*),
- közönséges orgona (*Syringa vulgaris*),
- mályva (*Hibiscus siriacus*)

Támfalra, kerítéshez, kőfal elé

- felkúszó és lecsüngő növényzet:
 - trombita folyondár (*Campsis radicans*),
 - sarkantyúka (*Tropaeolum majus*),
 - tatár lonc (*Lonicera tatarica*),
 - magyar lonc (*Lonicera tellmaniana*),
 - borostyán (*Hedera helix*),
 - kék hajnalka (*Ipomoea tricolor*),
 - ligeti szőlő (*Vitis silvestris*),
 - bíboros hajnalka (*Ipomoea purpurea*)
- kőfalakat, támfalakat élénkítő növényzet (a kúszónövényekkel együtt alkalmazva):
 - sziklai ternye (*Alyssum saxatile*),
 - fehér varjúháj (*Sedum album*),
 - rózsás kővirózsa (*Sempervivum marmoreum*),
 - borsos varjúháj (*Sedum acre*)

Épületgépészeti berendezések, napelemek, napkollektorok

Közművek, légvezetékek, földkábelek elhelyezésénél

a településképi megjelenésre is gondot kell fordítani, ezért a korábbi légkábelek helyett földkábeleket ajánlott alkalmazni.

Síktáblás napelem, napkollektor magas tetős épületen az épület ferde tetősíkjában, azzal megegyező dőlésszögben, az épület formálásában építészetiileg beillesztve helyezhető el. Klímaberendezést rendezetten, építészeti eszközökkel takartan, vagy közterületről nem látható módon, az épületek alárendelt homlokzataira célszerű felszerelni.

Cégérek, reklámhordozók, portálok

Az épületek funkcióját meghatározó reklámfeliratok, cégérek kialakításának tükröznie kell a szolgáltatás jellegét, alkalmazkodnia kell - színben és formában - az épület megjelenéséhez és illeszkednie kell a környezethez. Legyenek egyediek és fontos, lényegi információt közöljenek.

Közterületek

A kedvező településképi egyik feltétele, hogy közterületeink rendezettek legyenek.

A közterületekre vonatkozó ajánlások:

- javasolt, hogy a közterületi burkolatok, utcabútorok, lámpatestek cseréje, felújítása egységes koncepció alapján történjen
- a zöldfelületek megőrzése, fejlesztése településképi szempontból elsődlegesen fontos
- a burkolt közterületek, az elegáns utcabútorok, a rendezett zöldfelületek, a modern közvilágítás együttesen, de külön-külön is javítják a településképet

Utcák, terek

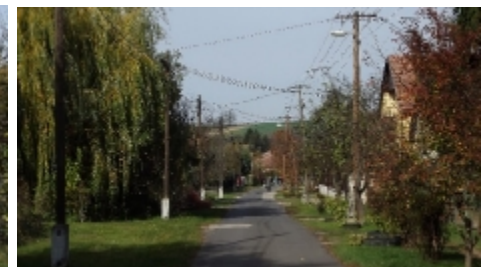
A kialakult helyzethez – például járdazöldsáv- árok-úttest arányaihoz - való alkalmazkodással egységes látványt teremthetünk. De mit tehetünk mi magunk a szép utcaképert? Mit vegyünk figyelembe, amikor lakóépületet tervezünk?

Az elérhető, esztétikus és barátságos településeknek a hozzátartozói a gondozott virágos, zöld utcák és terek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében, ezért a cél ezek megőrzése, fenntartása és újabbak kialakítása. Környezetünkhöz alkalmazkodni nem csak épületeinkkel tudunk, hanem az utcakertjeinkben, utak mentén alkalmazott fajokkal is. Egy-egy díszesebb utcakert, egy nyírott sövény vagy a felsővezeték el nem érő fák – például csörgőfa, gömb juhar, vérszilva – kellemes, rendezett látványt nyújtanak. A portánk előtti terület ápolásával, dísznövények vagy jellemző gyümölcsfák telepítésével, díszes kiültetésekkel harmonikus utcaképet teremthetünk.

Bényén az utcaképről elmondható, hogy kellemes látványt nyújt, a zöldfelületek többségében rendezettek, folyamatosan gondozzák őket. Ez nagyon fontos elem, hiszen az itt található kiemelkedően szép falusi épületek igénylik a rendezett környezetet, az őket hangsúlyozó növényhasználatot és kialakítást. Ilyenek az épületek előtt található évelő és egynyári kiültetések, cserjék.

Sajnos azonban Bénye is küzd a legtöbb kistelepülésre jellemző vizuális konfliktussal, amelyet a közterületeken kialakított beton és fa oszlopok, a légvezetékek pókhálója okoznak.

A közhasználatú zöldterületek, parkok szinte teljesen hiányoznak a településről. A sportpálya, az önkormányzat előtti teresedés és a játszótér kivételével nem beszélhetünk nagyobb összefüggő, többfunkciós, rekreációs igényeket kielégítő parkosított területről Bényén. A sportpálya környékén van elegendő tér ezek kialakítására, amelynek tervezését szakember bevonásával, a fontos látványkapcsolatok megóvására törekedve kell elvégezni.

Településképet formáló zöldfelületek

Alapvető szempont, hogy a területen honos növényfajok, fák és cserjék használatával kerüljenek kialakításra. Nagyszámú fa, bokor alkalmazása esetén a légyszárúak, virágok a kezelt parkok jellegét kevésbé határozzák meg, a növények nemesítésével távoli területeken honos virágok mindennapi alkalmazása elterjedt. A díszparkokban a honos fajok alkalmazása mellett légyszárúak esetében kisebb mértékben elfogadott a zöldfelületek karakteréhez igazodó nemesített más fajok ültetése is.

A településközpontban, a templom körül és a jelentősebb középületeknél:

- a kislevelű hárs (*Tilia cordata*)
- vadgesztenye vagy bokréta (*Aesculus hippocastanum*),
- molyhos tölgy (*Quercus pubescens*),
- kocsánytalan tölgy (*Quercus oetreae*) fafajokat ajánljuk.

Cserjék közül közterületek tervezésekor a következők közül válogassunk:

- madárbirs (*Cotoneaster sp.*)
- cserszömörce (*Cotinus coggygria*),
- egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*),
- kecskerágó (*Euonymus sp.*),
- veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*),
- kökény (*Prunus spinosa*)
- eperfa (*Morus alba*, *M. nigra*)

Díszcserjék közül ajánlott fajták:

- közönséges fagyal (*Ligustrum*),
- mogyoró (*Corylus avellana*),
- orgona (*Syringa vulgaris*)

Közterületek, parkok javasolt
növényzete:

kislevelű hárs (*Tilia cordata*)
vadgesztenye vagy bokrétafa (*Aesculus
hippocastanum*)
molyhos tölgy (*Quercus pubescens*)
kocsánytalan tölgy (*Quercus petrae*)
mezei juhar (*Acer campestre*)
mezei szil (*Ulmus minor*)
magas kőris (*Fraxinus exceksior*)
virágos v. mannakőris (*Fraxinus ornus*)
madárberkenye (*Sorbus aucuparia*)
rezgő nyár (*Populus tremula*)
nyír (*Betula pendula*)
eperfa (*Morus alba*)
madárbirs (*Cotoneaster sp.*)
cserszömörce (*Cotinus coggygia*)
egybibés galagonya (*Crataegus
monogyna*)
kecskerágó (*Euonymus sp.*)
veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*)
kőkény (*Prunus spionosa*)
közönséges fagyal (*Ligustrum vulgare*)
mogyoró (*Corylus avellana*)

bokrétafa (*Aesculus
hippocastanum*)

magas kőris (*Fraxinus
exceksior*)

cserszömörce (*Cotinus
coggygia*)

nyír (*Betula
pendula*)

Fasorok

A fasorok kiemelik a település fő útvonalait. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy megfelelő telepítési távolságra ültessük őket. Figyelembe kell venni végleges méretüket! Olyan fajokat ajánlott választani, amelyek nem nőnek bele a légvezetékbe, egyéb közművezetékbe. A fasorokat mindig úgy kell kialakítani, hogy ne akadályozzák a biztonságos közlekedést.

Kedvező, ha egy utcaszakaszon a telepített fasor azonos fajokból áll.

A belterületi fasori hálózat kibővítésére az utak és közművek felújításával, átépítésével együtt ott kerülhet sor, ahol az utak, utcák erre megfelelő szabályozási szélességgel rendelkeznek.

Zöldfelületre vonatkozó ajánlások

Az épített környezet mellett, a település arculatának meghatározó része a jelentős fás szárú növényzet, melynek megóvása kiemelt fontosságú.

A saját telkünkön túl tekintve nagyon fontos a tájjal való kapcsolat.

Kertünk kialakításakor az alábbiakat ajánlott figyelembe venni:

- Kerüljük az özönnövényeket, a tájidegen növényfajokat amelyek könnyen elhatalmasodhatnak a saját kertünk felett.
- Úgy tervezzük a kertet és telepítsük a növényeket, hogy az segítse az épületünk tájba illeszkedését.
- Építkezés során ügyeljünk a meglévő fás szárú növényzet megóvására.
- A telken belüli burkolt felületek arányát igyekezzünk minél kisebbre csökkenteni.
- Az utcafrontra se ültessünk tájidegen növényeket.

Kertek

A kert a természet esszenciája, ahol megélhetjük a természettel való kapcsolatunkat. Éppen ezért a ház és a táj közötti kapcsolat legfőbb összekötő kapcsa a közparkokban és a házikertekben alkalmazott növények. Megfelelő kertkultúrával, kertünk növényeinek, burkolóanyagainak, funkcionális egységeinek gondos kiválasztásának egyik előnye, hogy a házunkat és így a települést is a táji környezetbe szerves részévé tesszük. Másik hozadéka, hogy változatos élőhelyeket és funkciókat (kerti szobákat) alakíthatunk ki, olyan ökológiai oázist hozhatunk létre, ami számos fajnak otthont nyújthat, miközben számunkra is felüdülést, örömet, esztétikai élményt okoz.

Bényén még abban a szerencsés helyzetben van, hogy a belső kertek többsége szépen gondozott. „Tiszta udvar, rendes ház”. A kertek táblák nélkül is messziről hirdetik tulajdonosuk szépre való fogékonyságát, gondoskodását. Különösen szépek tekinthető a Virág utca, ahol nem csupán szépen megmaradt hagyományos népi lakóházakat, de azokhoz tartozó, változatos hasznosítású kerteket találhatunk, gyümölcsös teraszokkal, és kevés szőlővel.

Kiemelkedő érték Bényén, hogy még nagyon sok kertben találni hagyományos veteményeskerteket, gyümölcsösöket a díszkertek mellett. Különösen értékes, hogy az állattartás - főleg a baromfi - is több portán megjelenik. A Bényei-patak menti gyepeken, domboldalakra felfutó telkek végén legelésző lovak nagyon látványos és szép elemei a településképeknek. Ennek fenntartását csakis támogatni lehet.

Haszonnövények közül sok helyen ismétlődően megjelenik a szőlő kordonos művelésben, de akár a kerítésre futtatva is. A gyümölcsösöket jellemzően az alma, a szilva uralja. A kertek hátsó és oldalsó részeiben mindig hagyjunk helyet a veteményesnek és gyümölcsösnek. Ezzel biztosíthatjuk a helyi őshonos tájfajták fennmaradását és a családunkat is minden évben megörvendeztethetjük a leszüretelt finomságokkal.

Az előkertekben és utcafronti kiültetésekben már sokkal modernebb, kissé mediterrán hangulatot árasztó milliót találunk. Túlnyomó többségben a pirosas és narancsos virágszínű *növények* (*Hemerocallis sp.*, *Campsis radicans*, *Zinnia elegans*, *Zamiocula sp.*), levéldísznövények (*Hosta sp.*, *Macleaya cordata*, *Iris sp.*) és mediterrán fajok (*Lavandula*, *Eleagnus sp.*) a jellemzőek a növényhasználatra. Emellett olyan honos lombhullató fajok is előfordulnak, mint a labdarózsa, orgona, napraforgóvirág, loncfélék stb. A kertekben előszeretettel alkalmazzuk ezeket a lombhullató fajokat, az ültetett növényekkel vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását és nyílászáróinak elhelyezkedését, valamint alkossunk változatosan nyitott és zártabb kerti tereket ezekkel a növényekkel! Ne feledkezzünk meg az időtényezőről sem: a kert egy-egy részlete minden évszakban nyújtson díszítő értéket!

A tájidegen mediterrán (levendula, yucca, canna) és örökzöld (fenyő, tuja, ciprus, boróka) fajok alkalmazása a településen nem javasolt.

Mindig jól tesszük, ha a növényválasztásban a kertünket övező tájhoz, a tájhasználathoz, történeti kertek növényeihez igazodunk. Nem ajánlatos sem a túlzottan mediterrán, sem a túlságosan északias hangulatot árasztó kertet kialakítani. Ezt a viaszos levelű keménylombú örökzöldekkel, levéldísznövényekkel, illetve a tű- és pikkelylevelű örökzöldeket visszafogott alkalmazásával érhetjük el.

Ezzel szemben a már javasolt szőlő- és gyümölcsfajok ültetésével, mályvacserje, labdarózsa, homoktövis, orgona, legényvirág, rézvirág, napraforgóvirág alkalmazásával szép és harmonikus településképet alakíthatunk ki. A minden évben megújuló kertészeti divatfajokat lehetősége szerint kerüljük, különösen a történeti településrészen.

Az épület formavilágára is igaz a táji adottságokhoz való illeszkedés. Ezt betartva az épület és a kert stílusa harmóniában lehet egymással. A bányai völgyes táj íves vonalaihoz igazodó, oldott kerteket alakítsunk ki.

A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, gépkocsibeállók, kukatárolók kialakíthatók könnyed favázis szerkezettel, a burkolatok könnyen felújítható helyi anyagokból, vízáteresztő módon létesüljenek. A beton térkő alkalmazása helyett részesítsük előnyben a régi téglaburkolatot, mészkő és andezit zúzottköveket.

A lakótelek fái

A régi falusi kertekben jellemzően a haszonfák voltak, főleg a kevés permetezést igénylő gyümölcsfák. Más fákat csak megtűrték – nem vágtak ki -, ha kivételesen szép volt. pl.: kislevelű hárs (*Tilia cordata*), berkenye (*sorbus* sp.), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*), tölgy (*Quercus* sp.)

Javasolt gyümölcsfák és cserjék:

- dió (*Juglans regia*),
- kajszibarack (*Prunus armeniaca*),
- őszibarack (*Prunus persica*),
- mandula (*Prunus dulcis*),
- szilva (*Prunus domestica*),
- meggy (*Prunus cerasus*),
- cseresznye (*Cerasus* sp.),
- alma (*Malus domestica*),
- körte (*Pyrus communis*),
- eperfa (*Morus alba*),
- szőlő (*Vitis vinifera*),
- füge (*Ficus carica*),
- málna (*Rubus ideaus*),
- piros ribizli (*Ribes spicatum*),
- egres (*Ribes uva-crispa*),
- mogyoró (*Corylus avellana*)

Külterületek

Ezen fejezetben javaslatokat szeretnénk adni az 'Eltérő karakterű településrészek' fejezetben lehatárolt arculatot meghatározó övezetekhez.

A belterülettel kapcsolatos javaslatokkal a fejezet eddigi szakaszában foglalkoztunk, a külterület pedig az alábbi egységekre bontható:

'B' – Tájképileg értékes természetközeli erdőterület

'C' – Völgyalji helyzetű, széles, lapos patakmeder, dominánsan kaszálórét borítással

'D' – Szőlőműveléssel hasznosított beépítésmentes árutermelő mezőgazdasági terület

'E' – Szántóföldi illetve gyeperővel hasznosított beépítésmentes- árutermelő mezőgazdasági terület

A 'B'-vel jelölt meglévő erdőket meg kell őrizni és a településrendezési tervekben úgy kell szabályozni, hogy azok hosszú távon is erdők maradjanak. Az egyetlen javasolható intézkedés az okszerű, fenntartható - lehetőség szerint száraló - fakitermelés folytatása, őshonos lombhullató, vegyes korösszetételű faállomány fenntartása. Az esetlegesen elhelyezésre kerülő gazdasági, illetve turisztikai rendeltetésű építmények kialakításakor ügyeljünk arra, hogy az erdei környezetbe illő anyaghasználatot (fagerendás, ill. terméskővel burkolt felületek) válasszuk, valamint az új építmény szervesen illeszkedjen a helyi építészeti formavilághoz. Az épületek, turistapontok, útjelző táblák, pihenőhelyek stb. kialakításakor mindenképpen javasolt a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósággal és a környező települések önkormányzataival, hogy az egész térséget egységes turisztikai arculattal láthassuk el. Az épületeket és a környezetüket folyamatosan jó karban kell tartani. A javasolt állományalkotó fafajok a csertölgy (*Quercus cerris*), kocsányos tölgy (*Quercus robur*), hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), korai juhar (*Acer platanoides*). Az állományba keveredjen vadcseresznye (*Prunus avium*) vadalma (*Malus sylvestris*), vadkörte, vackor (*Pyrus pyraeaster*), lisztes berkenye (*Sorbus aria*), madárberkenye (*Sorbus aucuparia*).

A 'C'-vel jelölt terület fő karakteradó értéke egyértelműen a Bényei-patak és a széles, lapos, jó látványkapcsolatokkal rendelkező öntésrétek. A patak élővilágának és a partmenti utak jó karbantartásán túl javasolni lehet a vízzel való aktívabb kapcsolat megteremtését. A már meglévő apró horgásztóhoz hasonlóan több kisebb – időszakos víztározóként is szolgáló – tavat, tórendszert, vizes játszóteret, ökológiai bemutatóhelyet létesíthetünk a patak mentén, így téve sokkal előbbé a kapcsolatot ember és a vízi élővilág között. Az utak tájbasimultan, a létesítmények, minden esetben visszafogottan, foltszerűen, a látványkapcsolatokat megőrizve, természetes anyagokból kell, hogy létesüljenek, melyhez megfelelő érzékkel rendelkező építész, tájépítész és vízmérnök bevonása szükséges.

A 'D'-vel jelölt kb.351 ha-os Gombával közös terület gyakorlatilag összefüggő szőlőterület, amely látványban igen kedvező keretet ad a magasabban fekvő, -meredekebb szőlőhegyi területének. Tájképi, arculati szempontból a Kiskunsági borvidék jellegének megtartása végett igen fontos e szőlőterületek megtartása és minél kisebb mértékű beépítése. Kifejezetten csak azok/ elsősorban családi pincészet jellegű / a beruházások támogathatók, amelyek jelentős nagyságú szőlőültetvény tulajdonnal rendelkeznek és garantálják a szőlőterületek további művelését.

A változatos tájhasználat - erdő, rét, szántó, gyümölcs, gyógynövény, beépített területek, stb.- fontos eleme a gépekkel gondozott, nagy belátható felületével nyugalmat sugárzó szántóföld, ill.gyepterület, mező. A növekvő belterületi és szőlőhegyi beépítés miatt is fontosak a beépítésmentes mezőgazdasági területek, azaz az

épülethalmazok helyett a táj, a mezőgazdasági tájjelleg megőrzése. Fontos karakteradó elem a tágas látóhatár, ezért erdősítés, kerítések, erdősávok telepítése kerülendő, csupán elszórt deleltető facsoportok, illetve az utak mentén alacsony növésű gyümölcstermő fajok ritka telepítésével javíthatjuk a táj képét. Javasolt fajok: vadcsereesznye (*Cerasus avium*), vadvadkörte (*Pyrus pyraeaster*), kökény (*Prunus spinosa*), gyepűrózsa (*Rosa canina*).

Külterületeken ajánlott növényzet

Szőlőhegyeken a történeti szőlőművelés fenntartásával csak a pince bejáratnál jellemző a kis gyepterület. Az épület vagy boltipince mellett diófák ültetése általános, melyek egyben a pince árnyékolását is szolgálják. Esetleg telepíthető néhány gyümölcsfa, főként csonthéjasok, és cserjék. A tájidegen növényzet alkalmazását mindenképp kerülni kell.

A települések további külterületén megtalálhatók a természet értékét hordozó rétek, gyepek, nádasok, mélyfekvésű, vizes

élőhelyek és a patakokat, élővízfolyásokat kísérő természetes növényzet. E területek természetes növényzetének megőrzése, a változatlan élőhely feltételek fenntartása szükséges. Tájképi értékük mellett ökológiai kapcsolatot, sok állatfaj számára menedéket jelentenek a patakokat szegélyező és az út menti fasorok, sövények.

A védett táj egyediségének megőrzéséhez a településeken, különösen a külterületen kerülni kell a tájidegen növényfajok használatát. Ezért a tájidegen fajok egyedi (pl. a fenyők (*Picea sp*) csak igen kis mértékben, inkább csak egy-két jelentős épülethez kapcsolva jelenjenek meg a településen. A lakó- és üdülőterületek, de különösen a külterületek, szőlőhegyek területén a tájidegen fajok (tű- és pikkelylevelűek, tuják (*Thuja occidentalis*) ültetése feltétlenül kerülendő.

A nyomvonalas infrastruktúra létesítésénél (út, közművezetékek) különösen fontos a bolygatott területek helyreállítása, a telepítésre kerülő növényzetnek a honos állományból történő megválasztása, a terület élőhelyi adottságainak függvényében.

Az adventív fajok betelepítését minden áron meg kell akadályozni!

Az adventív fajok ellenőrizhetetlen mértékű szaporodásukkal a növényzet összetételében, a települési és természetes zöldfelületekben óriási károkat okoznak, terjeszkedésük meg nem állítható. Ide sorolható pl. a

bálványfa (*Ailanthus altissima*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), akác (*Robinia pseudo-acacia*), aranyvessző (*Solidago canadensis*, *S. gigantea*).

dió (*Juglans regia*)

mandulafa (*Prunus dulcis*)

Negatív példák:
Robinia pseudo-acacia

Thuja orientalis

FALUSIAS BEÉPÍTÉS - AJÁNLÁSOK

Telepítés

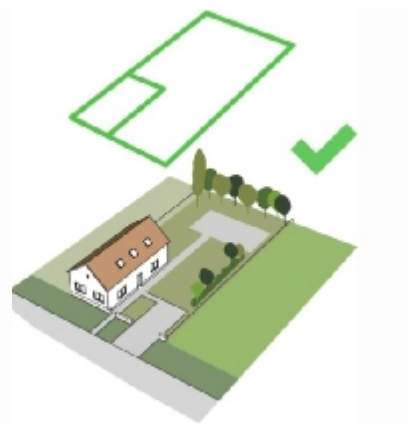
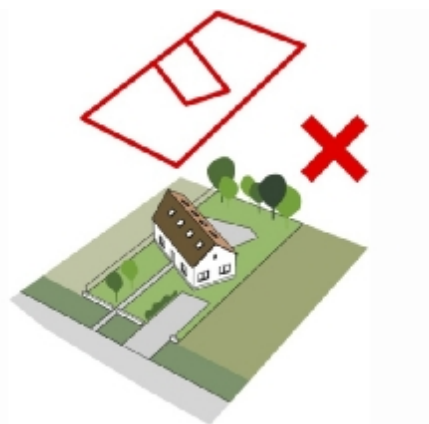
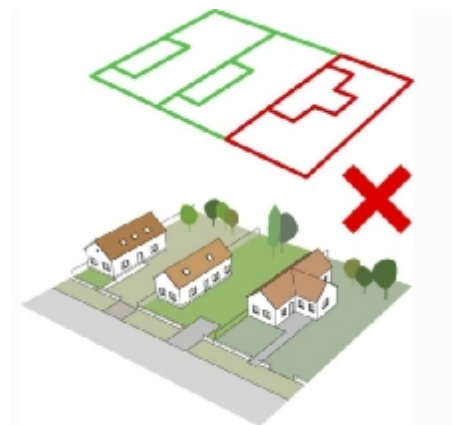

- Oldalhatáron álló beépítés esetén
- az épületek elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű;
 - az indokolatlanul hátrahúzott lakóház építése nem ajánlott;
 - nem elfogadott, ha egy épület nem utcavonalra merőlegesen, telepített.

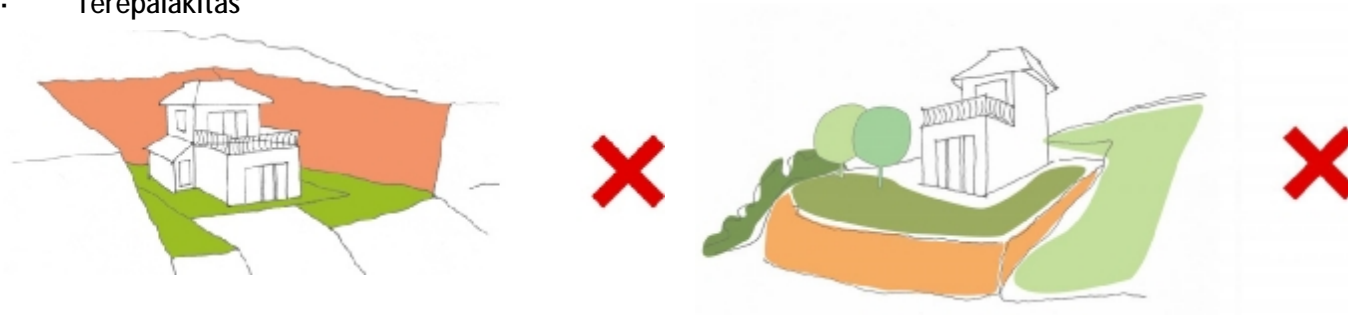
Az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes, nyugodt ritmusú képet adnak.

Egységes utcakép létrehozása egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges. Egy épület hátra húzásával megtörik az utca ritmusa.

Oldalhatáron álló beépítés esetén nem elfogadott, ha egy épület nem utcavonalra merőlegesen, hanem az utca vonalától elforgatott rendszerben telepített.

• Terepalakítás

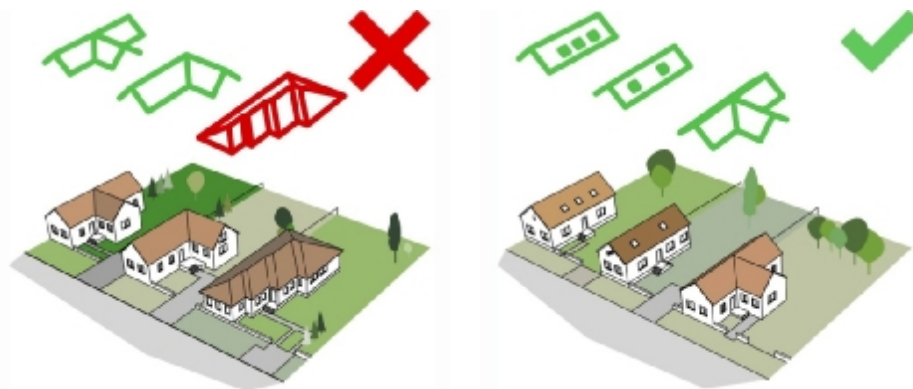

A terepre való illesztésnél nem megfelelő, ha a terepbe belevájjuk a házat egy nagy árkot képezve ezzel, vagy ha a terepre kiemeléssel helyezük el a házat, nem illeszkedve a terepvonalhoz.

A terepre való illesztéskor megfelelően telepített, terepre ültetett épület alkalmazása helyes megoldás.

• Tetőforma

A meglévő beépítésekénél a tetőformák jellemzően egyszerűek. Új lakóépület építésénél – amennyiben a szomszédos épületeken egyszerű tömegű, nyeregtetős tetőformájú házak találhatók, akkor nem tördelt, bonyolult tetőformájú épület építése ajánlott.

• Tetőhajlásszög

Meredekebb vagy alacsonyabb hajlású tetőforma alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Azonos hajlású tetőknél egységes utcakép jön létre.

A lakóépületek csak magas tetős kialakításúak lehetnek, a tető hajlásszöge 35° – 45° ajánlott a szomszédos beépítéshez igazodva.

• Magasság

A meglévő épületek közé építendő házaknak hasonló magassággal ajánlott épülniük, mint ahogy a környezetükben jellemző.

• Anyaghasználat, homlokzatképzés, színezés

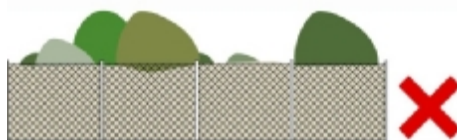

Nem ajánlott a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok.

A hagyományos építőanyagok és a természetes színek dominanciáját a felújításoknál, új építésekénél is biztosítani kell.

• Kerítés

A falusias beépítés területén utcafronti kerítést minimum 50%-ban áttört felülettel, lábazattal, vagy anélkül ajánlott kialakítani.

RÉGI KERTVÁROSI BEÉPÍTÉS - AJÁNLÁSOK

Új építményt a környezeti adottságok figyelembevételével, ahhoz illeszkedve lehet elhelyezni úgy, hogy az utca jellemző adottságait és értékeit figyelembe kell venni.

Új épület telken belüli telepítésével a kedvező utcakép érdekében az utcában kialakult építési vonalhoz kell alkalmazkodni!

Az illeszkedést az alábbi szempontokat szem előtt tartva kell vizsgálni:

- alkalmazkodás a beépítési módhoz, mértékhez és a rendeltetéshez
- a szomszédos ingatlanok benapozásának, kilátás védelmének és megközelítésének zavartalan biztosítása
- az épület, építmény tömeg- és homlokzatképzésének utcaképre gyakorolt hatása
- a homlokzat és az épülettömeg kialakítása, a környező beépítéshez történő illeszkedése, az építészeti megoldások összhatása, a homlokzat tagolására, színezésére, kiosztására tekintettel,
- a tető hajlásszögének és a tetőfelépítményeknek a környező épületekhez, építményekhez való illeszkedése
- épületdíszítések, anyaghasználat környezetbe illesztése
- a beépítésre kerülő ingatlan előtti közterületi járda, zöldsáv kialakítása, utcaszintű elrendezése

• Tetőforma

Azonos tetőformájú épületek egyenletes utcaképet alkotnak. Az egységesség érdekében az újonnan épülő házaknak is hasonló tetőformával kell, hogy épüljenek. Eltérő tetőformájú épületek esetén nem egységes utcakép jön létre.

• Telepítés

Eltérő magasságú épület alkalmazásakor az utcakép nem egységes. Alacsonyabb magasságú épület létrehozásakor is eltérő képet kapunk.

A meglévő épületek közé építendő házaknak hasonló magassággal ajánlott épülniük, mint környezetükben jellemző. Azonos magasságú épületek egyenletes utcaképet alkotnak.

Nem javasolt, hogy egy épület nem utcavonalra merőlegesen, hanem az utca vonalától elforgatott rendszerben vagy indokolatlanul utcavonaltól hátrahúzva telepített.

- Tetőhajlásszög

A lakóépületek csak magas tetős kialakításúak lehetnek, a tető hajlásszöge 25° – 45° ajánlott a szomszédos beépítéshez igazodva.

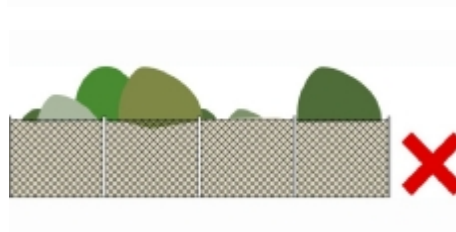
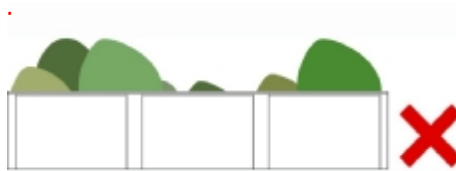
- Anyaghasználat, homlokzatképzés, színezés

A természetes anyag és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

- Kerítés

A régi kertvárosias beépítés területén utcafronti kerítést minimum 50%-ban áttört felülettel, lábazattal, vagy anélkül ajánlott kialakítani.

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA ÉPÜLETEK,ÉPÜLETSZERKEZETEK (AJTÓK, ABLAKOK, TORNÁCOK, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK, HOMLOKZATKÉPZÉS), KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

Felújított vagy új épületek esetében több szép példát lehet találni esztétikus homlokzat kialakítására. Ez történhet egyszerűen különböző anyagok, burkolatok, struktúrák harmonikus egységgé tervezésével, vagy a homlokzatok tagolásával, színezésével.

Épület részletek

Népi motívumok megjelenése a hagyományos deszkaburkolaton és a kiegészítő építészeti elemeken.
Oromzatokon is helyenként megjelenő elemek, bár általában az egyszerű geometriai formák jellemzőbbek.

Kerítések

Általánosságban elmondható, hogy kerítések esetében az áttörtség, a természetes anyagok, természetes színek használata ajánlott.

A belátás megakadályozására sövénytelepítés, vagy növényvel befuttatás javasolt. A zöld megoldású kerítések (pl. növényvel befuttatott, vagy sövényvel kombinált kerítések) látványukkal és árnyékoló hatásukkal pozitívan befolyásolják az egyébként fasorok telepítésére alkalmatlan keskeny szabályozási szélességű utcákat.

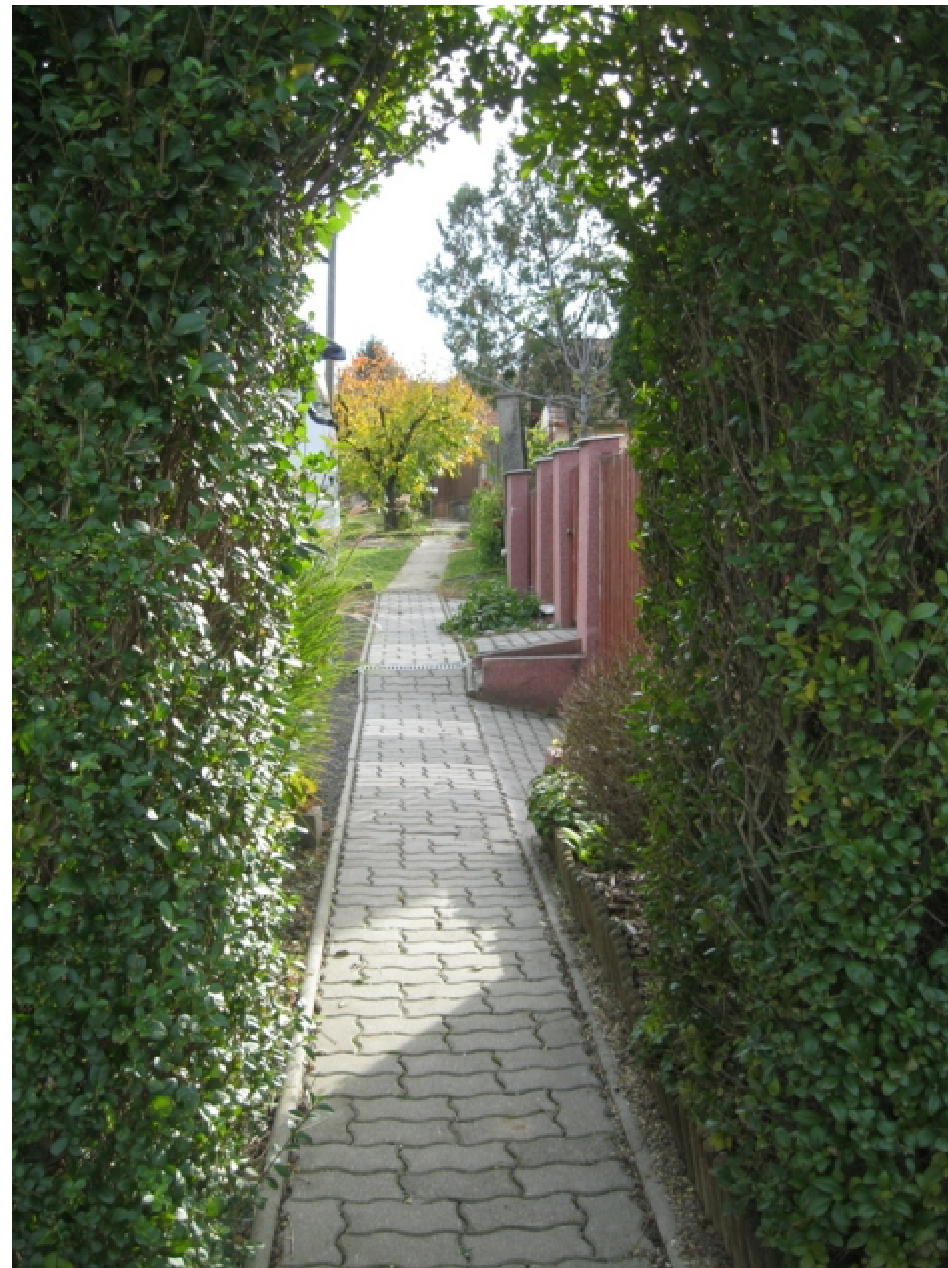

A legszebb példák a falazott pillérek, vagy faoszlopok közötti faráccsal, fa lécezettel, kovácsoltvas elemekkel, vagy egyszerű fém pálcázattal ellátott kerítések. Kerülni kell a nád vagy fémlemezborítást. Kerüljük a bonyolult idegen formákat és a túldíszítettséget!

Kertek

7. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

„Az ördög a részletekben lakozik.” A település hangulatos színfoltjait képezik a különféle kis részletek, melyek akarva akaratlanul feltűnnek a látogatóknak, mint például az egyedi házszámtáblák, szép kerítések és virágágyások. Esztétikus környezetet tükröznek a faluban igényesen elkészített hirdető és tájékoztató táblák és a sokhelyütt az utcán és a kertekben megjelenő kutak is.

Bénye Község Településképi Arculati Kézikönyve a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján
Bénye Község Önkormányzatának felkérésére készült

Felhasznált források:

www.benye.hu

www.tak.lechnerkozpont.hu

Rekettye Táj- és Természetkutató Egyesület: Bénye egyedi tájértékeinek katasztere DINPI adatszolgáltatás

Köszönet a kézikönyv létrehozásában résztvevőknek!

Kovács Erika polgármesternek és az előzetes egyeztetésben résztvevő képviselőknek

Gubán Sándor főépítésznek

Köszönjük minden helyi lakosnak, aki észrevételeivel, javaslataival segítette a kézikönyv összeállítását